

Elina Eskeli

SATAOSAAJAT OSUUSKUNNAN TALOUDELLISEN TILAN
ANALYSOINTI JA KANNATTAVUUDEN PARANTAMINEN

Liiketalouden koulutusohjelma

2015

SATAOSAAJAT OSUUSKUNNAN TALOUDELLISEN TILAN ANALYSOINTI JA KANNATTAVUUDEN PARANTAMINEN

Eskeli, Elina
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Marraskuu 2015
Ohjaaja: Jullenmaa, Marja-Liisa
Sivumäärä: 74
Liitteitä: 3

Asiasanat: kannattavuus, katetuottolaskenta, tilinpäätösanalyysi

Opinnäytetyön aiheena oli yrityksen taloudellinen menestyminen ja erityisesti kannattavuus. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella Sataosaajat Osuuskunnan taloudellista menestymistä sekä löytää keinoja kannattavuuden parantamiseen.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsiteltiin yrityksen talouden eri osa-alueita sekä niiden välisiä yhteyksiä. Lisäksi näistä talouden osa-alueista esiteltiin joitakin yleisesti käytettyjä tunnuslukuja. Teoriaosan pääpainona oli yrityksen kannattavuus. Siitä käsiteltiin sen merkitystä yritykselle sekä sitä, miten siihen voidaan vaikuttaa lyhyellä tähtämällä ja miten sitä voidaan suunnitella ja seurata.

Tutkimus toteutettiin laatimalla yrityksen virallisen tuloslaskelman ja taseen avulla tilinpäätösanalyysi, jonka avulla analysoitiin yrityksen taloudellista tilaa ja sen kehitystä vuosina 2010-2014. Lisäksi tutkimuksessa hyödynnettiin katetuottolaskelmaa ja herkkyysanalyysia kannattavuuden analysoinnissa. Katetuottolaskennan avulla pyrittiin saamaan selville, minkälaisia toimenpiteitä yritys voisi tehdä kannattavuutensa parantamiseksi. Tutkimuksessa käytettiin myös kirjanpitäjän sekä toimitusjohtajan teemahaastattelua, jotta saatiin monipuolinen käsitys yrityksen toiminnasta ja sen taloudelliseen tilaan vaikuttaneista tekijöistä. Lisäksi tarkentavia kysymyksiä esitettiin Sataosaajat Osuuskunnan kirjanpitäjälle.

Tutkimuksen perusteella voitiin todeta, että Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuus oli heikko vuosina 2010-2014. Kuitenkin yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus olivat hyvässä kunnossa. Liikevaihdossa oli tapahtunut hyppäys vuonna 2011, jonka jälkeen liikevaihto on kasvanut tasaisesti. Jatkossa tulisikin huolehtia, että liikevaihto kasvaisi tasaisesti, jotta yrityksen kasvavat kulut saataisiin katettua ja rahoitusrakenne pysyisi terveenä. Hintojen nostaminen sekä kiinteiden kulujen vähentäminen osoittautuivat tutkimuksen avulla ensisijaisiksi ja välttämättömiksi keinoiksi Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuuden parantamiseksi.

THE ANALYSIS FOR THE ECONOMIC SITUATION OF SATAOSAAJAT OSUUSKUNTA AND PROFITABILITY'S IMPROVING

Eskeli, Elina

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in Business and Administration

November 2015

Supervisor: Julenmaa, Marja-Liisa

Number of pages: 74

Appendices: 3

Keywords: profitability, contribution margin calculation, analysis of the financial statements

The purpose of this thesis was the economic success of the company and specially the profitability. The aim of this thesis was to study the economic success of Sataosaajat Osuuskunta and to find ways to improve its profitability.

The company's different parts of the economy and a connection between them were dealt with the theoretical part of the thesis. In addition some of the commonly used indicators of these were presented. The main stress of the theoretical part was the profitability of the company. Its importance for the company and how it can be influenced in the short term and how it can be planned and monitored were dealt with the profitability.

The examination was realized to drawing up the analysis of the financial statements with the help of the official income statement and the balance sheet, whereby company's financial statement and development in the years 2010-2014 were analyzed. In addition the contribution margin calculation and sensitivity analysis was exploited in the examination to analyzing the profitability. With the help of the contribution margin calculation was tried to find out, what kind of measures the company could use to improve its profitability. The theme interview of the accountant and the CEO was used with the help of the examination to obtain a diverse understanding of the activities of the company and the factors that affected its financial condition. In addition Sataosaajat Osuuskunta's accountant was asked specifying questions.

With the help of the examination could be concluded that the profitability of Sataosaajat Osuuskunta was poor in 2010-2014. However the liquid and the solidity of the company were in good condition. The turnover had grown with the leap in 2011 and after that the turnover has grown steadily. In the future should be taken care of turnover's steady growth, in order to cover company's growing costs and to remain the financial structure healthy. With the help of the examination raising the prices and the reduction of the fixed costs were proved for a primary and necessary tools to improve the profitability of Sataosaajat Osuuskunta.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	YRITYKSEN TALOUDELLISEN MENESTYMISEN ARVIOINTI SEKÄ KANNATTAVUUDEN SUUNNITTELU JA SEURAAMINEN.....	8
2.1	Kannattavuus.....	8
2.1.1	Kannattavuuden merkitys yritykselle	8
2.1.2	Kannattavuuden arviointi tilinpäätöksen perusteella.....	9
2.1.3	Kannattavuuden analysointi tunnuslukujen avulla.....	10
2.2	Vakavaraisuutta kuvaavia tunnuslukuja	14
2.3	Maksuvalmiuden tunnusluku	18
2.4	Toiminnan laajuutta ja kasvua kuvaavia tunnuslukuja	19
2.5	Talouden eri osa-alueiden vaikutus kannattavuuteen	21
2.6	Kannattavuuden suunnittelu ja seuraaminen	24
3	KANNATTAVUUTEEN VAIKUTTAMINEN LYHYELLÄ TÄHTÄIMELLÄ SEKÄ KATETUOTTOAJATTELU	27
3.1	Katetuottoajattelun hyödyntäminen kannattavuuden arvioinnissa	27
3.2	Kannattavuuteen vaikuttaminen lyhyellä tähtäimellä	29
3.2.1	Myynnin lisääminen	30
3.2.2	Hinnan nostaminen	31
3.2.3	Tuotevalikoiman muuttaminen.....	31
3.2.4	Kustannusten karsiminen.....	32
3.2.5	Pääomien käytön tehostaminen	32
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	35
4.1	Tutkimusstrategia.....	35
4.2	Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta.....	36
4.3	Tutkimuksen luotettavuus.....	38
5	OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA	41
5.1	Sataosaajat Osuuskunnan esittely	41
5.2	Sataosaajat Osuuskunnan talouden järjestäminen	41
5.3	Sataosaajat Osuuskunnan talouden seuranta.....	43
5.4	Osuuskunta yhtiömuotona	44
6	SATAOSAAJAT OSUUSKUNNAN TALOUDELLISEN TILAN ANALYSOINTI.....	47
6.1	Tuloslaskelman ja taseen oikaisut.....	47
6.2	Kulurakenne ja kulujen kehittyminen	52
6.3	Kannattavuus.....	54
6.4	Maksuvalmius	55

6.5	Vakavaraisuus	56
6.6	Liiketoiminnan laajuus ja kasvu	58
6.7	Kannattavuuden analysointi lyhyellä tähtämellä	60
6.8	Kannattavuuden parantaminen lyhyellä tähtämellä	62
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	70
	LÄHTEET	72
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Yrityksen liiketoiminta perustuu hyvään kannattavuuteen. Kunnossa oleva kannattavuus mahdollistaa yrityksen olemassaolon sekä sen liiketoiminnan jatkuvuuden. Kannattavaa liiketoimintaa pidetään myös välttämättömänä yrityksen menestymiselle. Lisäksi hyvän kannattavuuden avulla yritys pystyy toimimaan vapaasti arvojensa mukaisesti sekä pitämään sidosryhmänsä tyytyväisinä, esimerkiksi maksamalla omistajille tuottoa heidän sijoittamiaan pääomia vastaan. Opinnäytetyön toimeksiantajayritys, Sataosaajat Osuuskunta, on tehnyt viime aikoina tappiota ja on nyt asettanut tavoitteekseen kannattavuuden parantamisen. Tämän johdosta tässä opinnäytetyössä pyritään selvittämään, miten Sataosaajat Osuuskunta voisi parantaa kannattavuuttaan, ja mitkä tekijät kannattavuuteen erityisesti vaikuttavat. Opinnäytetyön tutkimustehtävänä on selvittää Sataosaajat Osuuskunnan taloudellinen tilanne sekä tarkastella sitä erityisesti kannattavuuden näkökulmasta.

Sataosaajat Osuuskunnan taloudellisen tilanteen selvittämiseksi käytetään apuna tilinpäätösanalyysiä, jossa tarkastellaan osuuskunnan toiminnan kannattavuutta, maksuvalmiutta, vakavaraisuutta sekä toiminnan laajuutta ja kasvua. Lisäksi apuna käytetään Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan ja taloudenhoitajan haastattelua, jotta taloudellisesta tilasta ja siihen vaikuttaneista tekijöistä saataisiin oikeanlainen käsitys. Tarkentavia kysymyksiä esitetään aina tarvittaessa. Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuuden parannusehdotusten aikaansaamiseksi käytetään apuna tilinpäätösanalyysissä ilmenneitä asioita sekä hyödynnetään kannattavuuslaskelmia. Lopputuloksena esitetään suosituksia korjaavista toimenpiteistä kannattavuuteen liittyen.

Opinnäytetyössä käsiteltävät aiheet koostuvat kannattavuudesta, maksuvalmiudesta, vakavaraisuudesta, liiketoiminnan laajuudesta ja kasvusta sekä niiden yhteydestä toisiinsa. Eniten näistä talouden osa-alueista keskitytään kuitenkin kannattavuuteen, josta käsitellään muun muassa sen merkitystä yritykselle, miten sitä voidaan mitata ja mitä tunnuslukuja sen analysoinnin apuna voidaan käyttää. Opinnäytetyössä esitellään talouden eri osa-alueita kuvaavia tunnuslukuja, joiden avulla voidaan luoda tilinpäätösanalyysin sisältämä tunnuslukuanalyysi. Opinnäytetyön tutkimusosiossa

keskitytään Sataosaajat Osuuskunnan taloudellisen tilan tutkimiseen sekä etsitään sopivia keinoja kannattavuuden parantamiseksi.

Vastaavanlaista tutkimusta ei ole aiemmin tehty Sataosaajat Osuuskunnalle, joten se antaa erityisesti yrityksen johdolle toivottavasti uudenlaista näkemystä ja tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta sekä kannattavuudesta. Tutkimuksen avulla myös autetaan johtoa tekemään erilaisia yritystä koskevia päätöksiä. Tilinpäätösanalyysi ja kannattavuuslaskelmat antavatkin hyvän pohjan yrityksen taloudellisen tilan arvioimiseen.

Opinnäytetyöni toisessa ja kolmannessa luvussa käsitellään teorian tietoa yrityksen taloudellisen menestymisen arviointiin ja kannattavuuteen liittyen. Toinen luku sisältää teorian tietoa yrityksen talouden eri osa-alueista sekä siitä, miten ne ovat yhteydessä kannattavuuteen. Toisessa luvussa käsitellään myös kannattavuuden merkitystä yritykselle, ja miten sitä voidaan mitata. Lisäksi kyseisessä luvussa käsitellään yleisempiä kannattavuuden tunnuslukuja. Toiseen lukuun sisältyvät myös joidenkin yleisesti käytettyjen tunnuslukujen esittelyt maksuvalmiuden, vakavaraisuuden, liiketoiminnan laajuuden ja kasvun osalta sekä kerrotaan vähän perustietoa edellä mainituista talouden osa-alueista. Kolmannessa luvussa käsitellään teorian tietoa kannattavuuteen vaikuttamisesta lyhyellä tähtäimellä sekä katetuottoajattelun hyödyntämistä kannattavuuden arvioinnissa. Opinnäytetyön neljännessä luvussa käsitellään kannattavuuden suunnittelua ja sen seuraamista.

2 YRITYKSEN TALOUDELLISEN MENESTYMISEN ARVIOINTI SEKÄ KANNATTAVUUDEN SUUNNITTELU JA SEURAAMINEN

2.1 Kannattavuus

2.1.1 Kannattavuuden merkitys yritykselle

Liiketoiminnan ydin on kannattavuus ja se toimii perustana yrityksen olemassaololle ja liiketoiminnan jatkuvuudelle (Kotisalo 2015; Mäenpää 2015, 67, 81). Kannattava toiminta on myös edellytys yrityksen menestymiselle. Kannattavuudella tarkoitetaan sitä, että yritys tuottaa voittoa eli sen tulos on positiivinen. Yrityksen tulisi tuottojensa avulla pystyä kattamaan toiminnastaan aiheutuneet kustannukset. (Eskola & Mäntysaari 2006, 8.) Osakeyhtiölaissa on määritelty kannattavuudesta esimerkiksi, niin että yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille, ellei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisella tavalla (Osakeyhtiölaki 624/2006, 5§). Hyvän kannattavuuden avulla yritys pystyy maksamaan omistajilleen tuottoa sijoitetulle pääomalle ja keräämään varallisuutta investointeja, toiminnan kehittämistä sekä riskien hallintaa varten (Mäenpää 2015, 67). Hyvän kannattavuuden avulla yritys on vapaa toimimaan aidosti arvojensa mukaisesti ja halutessaan pystyy tuottamaan hyvää kaikille sidosryhmilleen (Suomala & Paranko 2008). Liiketoiminnan kannattavuus perustuu toiminnassa tehtyihin ratkaisuihin (Mäenpää 2015, 67).

Kannattavuuden ja voitollisuuden tulisi kuulua jokaisen yrityksen tavoitteisiin, sillä riittävä kannattavuus on jokaisen yrityksen pitkän aikavälin olemassa olon edellytys sekä sen suorituskyvyn ulottuvuus. Pitkään kestänyt kannattamaton liiketoiminta johtaa jossakin vaiheessa konkurssiin ja yritystoiminnan lopettamiseen. Kannattamattomalla yrityksellä ei riitä taloudellisia voimavaroja toiminnan kehittämiseen ja ympäristön muutoksiin vastaamiseen. (Suomala, Manninen & Lyly-Yrjänäinen 2011, 39.) Lyhyellä aikavälillä yrityksen yksittäinen tuote tai liiketoiminta-alue voi olla kannattamaton, esimerkiksi liiketoiminnan alkuvaiheilla. Yritykselle saattaa tulla vastaan myös kriisijaksoja, jolloin sen toiminta on kannattamatonta. Yritystoiminnan haasteena onkin osata pitää toiminta kokonaisuudessaan kannattavana ja lopettaa kannat-

tamaton toiminta tai tuote oikeaan aikaan sekä nähdä, milloin kannattamaton toiminta voidaan muuttaa vielä kannattavaksi. (Viitala & Jylhä 2013, 306-307.)

2.1.2 Kannattavuuden arviointi tilinpäätöksen perusteella

Kannattavuus jaotellaan absoluuttiseen ja suhteelliseen kannattavuuteen. Absoluuttinen kannattavuus tarkoittaa yrityksen tuottojen ja tilikaudelle jaksotettujen menojen erotusta. Absoluuttisen kannattavuuden mittarina voi olla esimerkiksi liiketulos tai nettotulos. Suhteellisella kannattavuudella tarkoitetaan jonkin tilinpäätöserän suhteuttamista absoluuttiseen kannattavuuteen tai liikevaihtoon. (Niskanen & Niskanen, 2004, 112.) Suhteellisen kannattavuuden mittareita ovat esimerkiksi prosentuaaliset tilinpäätöstunnusluvut, kuten sijoitetun pääoman tuottoaste (Alhola & Lauslahti 2009, 50; Niskanen & Niskanen 2004, 112).

Tilinpäätösanalyysi on yksi kannattavuuden mittaamisen välineistä, ja sen avulla mitataan kannattavuutta yleensä koko yrityksen tasolla. Tulosityksikkötasolla tapahtuva kannattavuuden mittaus saattaisi tuoda lisäarvoa analyysiin, mutta siitä saatava informaatio on yleisesti puutteellista tai sitä ei ole mukana tilinpäätöksessä lainkaan. Lyhyen aikavälin kannattavuutta mitataan tilinpäätöksen tunnuslukuanalyysin avulla, kun taas pitkän aikavälin kannattavuutta tarkastellaan vertailemalla useiden vuosien analyysituloksia keskenään. (Niskanen & Niskanen 2004, 112.)

Kannattavuutta voidaan mitata erilaisten talouden tunnuslukujen avulla. Tärkeimmät yrityksen tuloslaskelmasta laskettavista kannattavuuden tunnusluvuista ovat myyntikate, käyttökate, liiketulos ja kokonaistulos eli tilikauden tulos. Edellä mainitut tunnusluvut voidaan laskea myös suhteellisena osuutena liikevaihdosta, jolloin saadaan myyntikate-, käyttökate-, liiketulos- ja tulosprosentti. (Eklund & Kekkonen 2011, 63.) Kannattavuutta voidaan lisäksi mitata suhteuttamalla yrityksen kokonaistulos yritykseen sijoitettuun pääomaan eli siis mitataan pääomien käytön tehokkuutta. (Eklund & Kekkonen 2011, 76.) Tällöin arvioidaan, millaisilla panostuksilla voitto on aikaansaatu eli tulosta verrataan uhrauksiin. Yrityksen tulee tuottaa jatkuvasti enemmän sijoitetulle pääomalle kuin mitä pääoman saanti ja sen käyttäminen yritykselle maksavat. Esimerkiksi sijoitetun pääoman tuottoa voidaan arvioida suhteuttamalla

voitto yritykseen sijoitettuun pääomaan (pääomantuotto-%). (Alhola & Lauslahti 2009, 50-51.)

2.1.3 Kannattavuuden analysointi tunnuslukujen avulla

Seuraavaksi käsitellään kannattavuuden tunnusluvuista tärkeimpiä ja tunnetuimpia suhteellisia ja absoluuttisia tunnuslukuja, joista hyödynnetään prosentti- ja euromää- räistä liiketulosta Sataosaajat Osuuskunnalle tehdyssä tunnuslukuanalysissä. Kan- nattavuuden tunnuslukuja käsitellään teoriassa talouden eri osa-alueiden tunnuslu- vuista laajimmiten, sillä tutkimuksen pääpaino on kannattavuuden tarkastelemisessa.

Myyntikate ja myyntikateprosentti

Myyntikate kuvaa yrityksen katetuottoa, sillä se lasketaan vähentämällä myynti- tuotoista myytyjen tuotteiden tuotannosta tai hankinnasta aiheutuneet kustannukset eli muuttuvat kustannukset. (Eklund & Kekkonen 2014, 73.) Myyntikate saadaan siis selville, kun liikevaihdosta vähennetään tavaraostot tavaravaraston muutoksella oi- kaistuna. Myyntikatetta käytetään usein hyödyksi tukku- ja vähittäiskauppojen tun- nuslukuja laskettaessa. Myyntikateprosentti saadaan laskettua seuraavalla tavalla:

$$\text{Myyntikate-\%} = \frac{\text{Myyntikate}}{\text{Liikevaihto}} * 100$$

(Yritystutkimus ry 2011, 60.)

Käyttökate ja käyttökateprosentti

Käyttökateen avulla selviää, kuinka paljon yrityksen liikevaihdosta jää katetta, kun siitä vähennetään yrityksen toimintakulut (Balance Consultingin www-sivut 2015). Käyttökate on oikaistun tuloslaskelman välitulos, jota ei esitetä virallisessa tuloslas- kelmassa. Käyttökate saadaan laskettua lisäämällä liikevaihtoon poistot ja arvonalen- tumiset. Käyttökateprosentti saadaan laskettua seuraavan kaavan avulla:

$$\text{Käyttökate-\%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

(Yritystutkimus ry 2011, 60-61.)

Käyttökateprosentille ei ole olemassa yleispätevää tavoitearvoa, mutta useimmiten käyttökateprosentit sijoittuvat eri aloilla seuraavalla tavalla:

Teollisuus 5-20 %

Kauppa 2-10 %

Palvelu 5-15 %

(Yritystutkimus ry 2011, 61.)

Liiketulosprosentti

Liiketulos on oikaistun tuloslaskelman välitulos, joka kertoo, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituskuluja ja veroja (Niskanen & Niskanen 2003, 113). Liiketulos kertoo, kuinka suurella katteella yritys toimii eli kuinka kustannustehokkaasti yritys on pystynyt saamaan tietyn määrän liikevaihtoa. (Ikäheimo, Laitinen, Laitinen & Puttonen 2011, 64). Liiketulosprosentti lasketaan suhteuttamalla liiketulos liiketoiminnan tuottoihin. Liiketulosprosentin laskukaava on seuraava:

$$\text{Liiketulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

(Yritystutkimus ry 2011, 61.)

Liiketulos on yleensä vertailukelpoinen eri tilikausien ja toimialan eri yritysten välillä (Salmi 2012, 149). Liiketuloksen arvioinnissa voidaan käyttää seuraavia ohjearvoja:

Yli 10 % hyvä
 5-10 % tyydyttävä
 Alle 5 % heikko

(Yritystutkimus ry 2011, 62.)

Nettotulosprosentti

Nettotulosprosentti kuvaa yrityksen tulosta verojen jälkeen liiketoiminnan tuottoihin suhteutettuna (Ikäheimo ym. 2011, 64). Nettotulos saadaan laskettua vähentämällä liikeloksesta nettorahoituskulut ja verot (Kallunki 2014, 93). Nettotulosprosentin laskukaava on seuraava:

$$\text{Nettotulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos} + \text{Rahoitustuotot} - \text{Rahoituskulut} - \text{Verot}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

(Yritystutkimus ry 2011, 62.)

Nettotulosprosentille ei anneta ohjearvoja, sillä tunnusluvun arvo on yrityskohtainen (Kallunki & Kytönen 2007, 80). Yrityksen toiminnan voidaan sanoa olevan terveellä pohjalla tunnusluvun ollessa positiivinen ja yritystoimintaa voidaan pitää silloin kannattavana (Kallunki & Kytönen 2007, 80; Yritystutkimus ry 2011, 62). Nettotuloksen riittävyys ja vaadittava vähimmäistaso määräytyy esimerkiksi yrityksen pääomarakenteen vahvistamistavoitteiden ja voitonjakotavoitteiden mukaisesti (Yritystutkimus ry 2011, 62). Nettotulosprosentti on riippuvainen muun muassa yrityksen kilpailustrategiasta, omaisuuden ja pääoman rakenteesta sekä toimialasta. Yrityksen nettotulos on pieni, mikäli sillä on vain vähän omaa pääomaa ja paljon velkaa, sillä sen suuret rahoituskulut vievät suuren osan liikeloksesta. Yrityksellä, jolla on vähän velkaa, säilyy nettotulos suurena pienten rahoituskulujen ansiosta, joka taas mahdollistaa suuremman voitonjakomahdollisuuden omistajille. (Salmi 2012, 168.)

Rahoitustulosprosentti

Rahoitustulos kuvaa, kuinka paljon yrityksen varsinainen liiketoiminta tuottaa tulorahoitusta (Balance Consultingin www-sivut 2015). Rahoitustulos saadaan, kun nettotulokseen lisätään poistot ja arvon alentumiset. Rahoitustulosprosentti saadaan kaavalla:

$$\text{Rahoitustulos-\%} = \frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$$

Rahoitustuloksen tulisi ylittää nollassa lyhyelläkin aikavälillä, sillä sen tulisi riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen sekä voitonjakoon omalle pääomalle. (Yritystutkimus ry 2011, 62.) Negatiivinen rahoitustulos tarkoittaa, että yritys on joutunut käyttämään juoksevien rahoituskulujensa kattamiseen lisävelkaa tai joutunut purkamaan likviditeettiään. Tulorahoitusta ei ole silloin riittänyt lainkaan lainojen lyhennyksiin tai voitonjakoon. Rahoitustulos on toimialakohtainen. (Balance Consultingin www-sivut 2015.)

Sijoitetun pääoman tuotto-%

Sijoitettu pääoman tuotto-% eli ROI mittaa yrityksen suhteellista kannattavuutta eli sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle (Balance Consultingin www-sivut 2015). Sijoitetun pääoman tuotto-% saadaan seuraavalla tavalla:

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot (12 kk)}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin tilikaudella}} * 100$$

(Yritystutkimus ry 2011, 64.)

Sijoitetulla pääomalla tarkoitetaan laskukaavassa oikaistua omaa pääomaa ja sijoitettua korollista vierasta pääomaa. Oikaistu oma pääoma saadaan laskettua lisäämällä taseen omaan pääomaan poistoero, vapaaehtoiset varaukset sekä vähentämällä niistä oman pääoman oikaisut, joita voivat olla esimerkiksi epävarmat saamiset, aiheettomiksi osoittautuneet arvonorotukset, käyvän arvon muutokset sekä poisto-oikaisut.

Sijoitettu korollinen vieras pääoma saadaan laskettua laskemalla yhteen pääomalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, sisäiset velat (pitkäaikaiset), muut pitkäaikaiset velat, korolliset lyhytaikaiset velat sekä muut sisäiset korolliset lyhytaikaiset velat. (Yritystutkimus ry 2011, 43, 61, 63-64).

2.2 Vakavaraisuutta kuvaavia tunnuslukuja

Vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä taloudellisista velvoitteista pitkällä aikavälillä (e-conomicin www-sivut 2015). Vakavaraisuus kertoo yrityksen vieraan ja oman pääoman määrän suhteesta sen koko pääomaan verrattuna. Kun yritys on vakavarainen, sen vieraan pääoman suuruus koko pääomasta ei ole liian suuri, ja yritys selviytyy vieraan pääoman korkomaksuista helposti (Kallunki & Kytönen 2007, 80.) Onkin tärkeää, että yritys pystyy maksamaan vieraasta pääomasta syntyneet korkomaksut pitkällä aikavälillä myös huonoina aikoina varsinaisen liiketoiminnan jatkuvuuden vaarantumatta (Niskanen & Niskanen 2003, 130). Korollinen vieras pääoma on pääosin pitkäaikaista rahoitusta, joten vakavaraisuus on yrityksen pitkän aikavälin ominaisuus (Kallunki & Kytönen 2007, 80). Yrityksen omat varat toimivat tarvittaessa puskurina tappioita vastaan. Yritys tulee toimeen matalalla omavaraisuudella ainoastaan, jos sen kannattavuus on kohtuullinen ja vakaa, eikä tappioita synny. Sen takia yrityksen tulisikin pitää riittävän suurta turvallisuuspuskuria huonojen vuosien varalle. Korkean omavaraisuusasteen avulla yrityksellä on siis suurempi liikkumavapaus. (Balance Consultingin www-sivut 2015.)

Yrityksen oma pääoma muodostuu osakepääomasta, erilaisista rahastoista ja kertyneistä voittovaroista (Niskanen & Niskanen 2003, 47). Osuuskunnassa oma pääoma jakautuu osakeyhtiön tapaan sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Osuuskunnan sidottu oma pääoma muodostuu muun muassa osuuspääomasta, vararahastosta, osakepääomasta sekä arvonorotusrahastosta. Vapaa oma pääoma osuuskunnassa koostuu tilikauden ja edellisten tilikausien ylijäämästä sekä muista rahastoista esimerkiksi sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta (SVOP-rahastosta). (Immonen 2015.) Osakepääoma korvaa osuuskunnassa nykyään sijoitusosuuspääoman (Pellervo-Seura ry:n www-sivut 2015). Vieraalla pääomalla tarkoitetaan yrityksen velkoja, jotka ja kaantuvat lyhyt- ja pitkäaikaisiin velkoihin. Lyhytaikaisilla veloilla tarkoitetaan yh-

den vuoden sisällä erääntyviä velkoja ja ne ovat usein ostovelkoja. Lyhytaikaiset velat sisältävät lisäksi pitkäaikaisten velkojen seuraavana vuonna erääntyvän osan. Pitkäaikaisella velalla tarkoitetaan velkaa, joka erääntyy maksettavaksi yhtä vuotta pidemmän ajan kuluessa. Pitkäaikaiset velat ovat tavallisesti pankkilainoja. (Niskanen & Niskanen 2003, 46, 50.)

Vakavaraisuuden tunnusluvuista esitellään seuraavaksi omavaraisuusaste, nettovelkaantumisaste sekä suhteellinen velkaantuneisuus, jotka ovat vakavaraisuuden tunnusluvuista tunnetuimmat ja käytetyimmät. Omavaraisuusastetta sekä suhteellista velkaantuneisuusprosenttia hyödynnetään Sataosaajat Osuuskunnan vakavaraisuuden tutkimiseen tässä opinnäytetyössä.

Omavaraisuusaste

Omavaraisuusasteen avulla voidaan mitata yrityksen vakavaraisuutta, tappionsietokykyä sekä sen kykyä selvitä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Omavaraisuusaste lasketaan seuraavasti:

$$\text{Omavaraisuusaste \%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma - saadut ennakot}} * 100$$

Omavaraisuusasteen ohjearvot:

Yli 40 % hyvä

20-39 % tyydyttävä

Alle 20 % heikko

(Yritystutkimus ry 2011, 66-67.)

Omavaraisuusastetta laskettaessa suhteutetaan oma pääoma oikaistun taseen loppusummaan. Koko pääomasta vähennetään mahdollisesti saadut ennakot. (Niskanen & Niskanen 2003, 131.) Oikaistun taseen loppusummalla tarkoitetaan oikaistun oman pääoman ja oikaistun vieraan pääoman summaa. Oikaistu vieras pääoma taas koostuu pitkäaikaisesta vieraasta pääomasta, laskennallisesta verovelasta, pakollisista varauksista, leasingvastuista sekä lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta. (Yritystutkimus ry

2011, 63.) Saaduilla ennakoilla tarkoitetaan omavaraisuusasteen, suhteellisen velkaantuneisuuden ja nettovelkaantumisasteen laskennassa lyhyt- ja pitkäaikaisia saatuja ennakoita, jotka liittyvät keskeneräiseen työhön tai projektiin. Saadut ennakot poistuvat normaalisti taseesta työn valmistuttua, eikä niihin liity takaisinmaksuvelvoitetta. (Yritystutkimus ry 2011, 66.)

Yrityksen omavaraisuusasteeseen voidaan vaikuttaa esimerkiksi rahoitusleasingin avulla. Rahoitusleasingilla tarkoitetaan irtaimen käyttöomaisuuden pitkäaikaista vuokrausta. Rahoitusyhtiö ostaa siis itselleen jonkin yrityksen tarvitseman koneen tai laitteen, mutta antaa sen yrityksen käyttöön vuokraa vastaan. Omistusoikeus koneeseen tai laitteeseen pysyy kuitenkin edelleen rahoitusyhtiöllä ja siten rahoitusleasing eroaa esimerkiksi osamaksurahoituksesta. Rahoitusleasingilla voidaan parantaa omavaraisuusastetta, sillä rahoitusleasing ei näy velkana yrityksen taseessa normaalin pankkilainan tapaan. (Minilexin [www-sivut](#) 2015.) Rahoitusleasingilla hankittu kone tai laite ei ole yrityksen taseessa eikä siitä tehdä siksi myöskään poistoja (Lojander & Suonpää 2004, 57). Myös esimerkiksi vuokraamalla toimitilat voidaan vaikuttaa samalla tavalla omavaraisuusasteeseen kuin rahoitusleasinginkin avulla, sillä toimitilat eivät silloin kuulu yrityksen käyttöomaisuuteen eikä niiden hankkimiseksi tarvita vierasta pääomaa (Kotro 2007, 15).

Nettovelkaantumisasteprosentti eli gearing

Nettovelkaantumisaste mittaa yrityksen nettovelkojen ja oman pääoman välistä suhdetta. Nettovelkaantumisasteen ja omavaraisuusasteen avulla voidaan mitata vakavaraisuutta eri tavoin. Nettovelkaantumisaste kuvaa yrityksen pääomarakennetta operatiivisen liiketoiminnan näkökulmasta. Omavaraisuusaste taas kuvaa yrityksen pääomarakennetta koko toiminnan näkökulmasta. Omavaraisuusasteeseen eivät vaikuta suoraan yrityksen omaisuuseriä koskevat päätökset, joten se saattaa kiinnostaa enemmän vieraan pääoman sijoittajia kuin nettovelkaantumisaste. Omavaraisuusaste on staattisempi mittari pääomarakenteelle, sillä esimerkiksi jos yritys käyttää sijoitusomaisuutensa yrityskaupan kauppahinnan maksamiseen, vaikuttaa se merkittävästi nettovelkaantumisasteeseen, mutta ei omavaraisuusasteeseen. (Kallunki 2014, 118, 119-120.) Nettovelkaantumisasteprosentti lasketaan seuraavalla tavalla:

$$\text{Nettovelkaantumisaste-\%} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma - rahat ja arvopaperit}}{\text{Oikaistu oma pääoma}} * 100$$

Laskukaavan korollinen vieras pääoma muodostetaan laskemalla yhteen pitkäaikainen vieraspääoma ilman saatuja ennakoita, korolliset lyhytaikaiset velat sekä muut sisäiset korolliset velat. (Yritystutkimus ry 2011, 68.)

Nettovelkaantumisasteen laskennassa suhteutetaan yrityksen nettovelat oikaistuun omaan pääomaan. Laskukaavan osoittajan korollisesta vieraasta pääomasta vähennetään sen likvidit varat eli rahat ja arvopaperit, sillä yritys voisi käyttää niitä heti korollisten lainojen lyhentämiseen. Pääomarakenne on aina parempi, mitä alhaisempi nettovelkaantumisaste prosentti on. (Ikäheimo ym. 2011, 72.) Nettovelkaantumisastetta voidaan pitää hyvänä, jos se on alle 100% (Niskanen & Niskanen 2003, 134). Nettovelkaantuminen voidaan laskea myös absoluuttisena lukuna, jolloin nettovelkoja ei jaeta omalla pääomalla (Kallunki 2014, 118).

Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti

Suhteellinen velkaantuneisuus mittaa yrityksen vieraan pääoman määrää suhteessa sen liiketoiminnan volyymiin, mutta varsinainen pääomarakenteen tunnusluku se ei ole (Kallunki 2014, 121). Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti lasketaan seuraavan kaavan avulla:

$$\text{Suhteellinen velkaantuneisuus-\%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat - saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto (12 kk)}} * 100$$

Yritys tarvitsee hyvän liiketuloksen selvittääkseen vieraan pääoman velvoitteista, mikäli sen suhteellinen velkaantuneisuus on korkea. Suhteellisen velkaantuneisuuden tunnuslukua voidaan verrata luotettavasti vain saman toimialan yritysten välillä. Sen ohjearvoina voidaan pitää tuotannollisilla yrityksillä:

Alle 40 % hyvä

40-80 % tyydyttävä

Yli 80 % heikko

(Yritystutkimus ry 2011, 67.)

2.3 Maksuvalmiuden tunnusluku

Maksuvalmius eli likviditeetti tarkoittaa yrityksen kykyä selviytyä juoksevista ja ylittävästä maksuvelvoitteistaan (Niskanen & Niskanen 2003, 117). Näistä velvoitteista tulisi selvittää myös mahdollisimman edullisella tavalla eli ilman viivästyskorkoja ja hyödyntämällä mahdolliset kassa-alennukset. Yrityksellä tulisi olla kokoajan käytettävissä olevaa rahaa tai rahaksi helposti muutettavaa varallisuutta riittävästi, jotta niillä voitaisiin hoitaa kaikki maksuvelvoitteet. (Salmi 2012, 198-199.) Heikkoa maksuvalmiutta merkitsevätkin erääntyneet maksut, maksetut yliaikakorot sekä lisärahoituksen käyttö (Yritystutkimus ry 2011, 71). Liiallinen likviditeettikään ei ole hyvästä, vaan jokaisen yrityksen tulisi löytää sopiva likviditeettitaso, jotta pääomat olisivat tehokkaassa käytössä. Liiallisen likviditeetin omaavalla yrityksellä on paljon heikosti tuottavia lyhytaikaisia sijoituksia ja kassavirtoja, jotka laskevat pääoman tuottoa. Maksuvalmiuden tunnusluvut mittaavat likviditeettiä vain tilinpäätöshetken mukaan, vaikka useimmilla toimialoilla kausivaihtelut ovat voimakkaita ja maksuvalmius vaihtelee siten tilikauden sisällä reilustikin. (Kallunki 2014, 123.)

Maksuvalmiuden tunnusluvuista esitellään seuraavaksi quick ratio, joka on tunnettu ja paljon käytetty maksuvalmiuden tunnusluku. Tämä maksuvalmiuden tunnusluku esitellään tässä opinnäytetyössä, koska sitä hyödynnetään myös Sataosaajat Osuuskunnan maksuvalmiuden tarkastelemisessa.

Quick ratio

Quick ratio on maksuvalmiuden tunnusluvuista tiukin, koska kyseistä tunnuslukua laskettaessa likvideiksi varoiksi luetaan vain yrityksen rahoitusomaisuus. Vaihtomaisuutta ei sen laskennassa huomioida lainkaan. (Kallunki 2014, 124.) Quick ratio mittaa yrityksen kykyä selviytyä lyhytaikaisista veloistaan nopeasti rahaksi muutettavilla omaisuuserillään. Quick ration avulla voidaan mitata yrityksen kassavalmiutta sekä sen rahoituspuskurien tilaa. (Balance Consultingin www-sivut 2015.)

Quick ratio= Rahoitusomaisuus- osatuloutuksen saamiset

Lyhytaikainen vieraspääoma- lyhytaikaiset saadut ennakot

Quick ration ohjearvot:

Yli 1 hyvä

0,5-1 tyydyttävä

Alle 0,5 heikko

(Yritystutkimus ry 2011, 71.)

Quick ration laskemisessa huomioidaan vain nopeasti käyttöön saatavat varat, joita verrataan nopeasti erääntyviin velkoihin. Lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta vähennetään saadut ennakkomaksut, sillä ne eivät ole takaisinmaksettavaa velkaa. (Alhola & Lauslahti 2009, 149.) Saaduilla ennakoilla tarkoitetaan keskeneräiseen työhön tai projektiin liittyviä lyhytaikaisia ennakoita. Jos rahoitusomaisuus sisältää vahvistetuista tappioista johtuvaa laskennallista verosaamista, vähennetään se rahoitusomaisuudesta tunnuslukua laskettaessa. (Yritystutkimus ry 2011, 71.) Yrityksen rahoitusomaisuus koostuu yrityksen taseessa olevista rahoista ja pankkisaamisista, myyntisaamisista, lainasaamisista, ennakkomaksuista, siirtosaamisista sekä muista rahoitusvaroista (Taloussanomien www-sivut 2015).

2.4 Toiminnan laajuutta ja kasvua kuvaavia tunnuslukuja

Yrityksen koko kertoo sen laajuuspotentialista, jonka avulla se pystyy tuottamaan arvoa omistajilleen (Ikäheimo ym. 2011, 61). Kasvua pidetäänkin liiketoiminnan menestymisen mittarina, sillä vain kasvava yritys voi luoda lisäarvoa. Yrityksen voimakas kasvu ei luo kuitenkaan aina yritykselle arvoa. Yrityksen kasvu on arvoa luovaa, jos sen kasvuun tarvittavan pääoman lisäys on arvoltaan suurempaa kuin sen rahoittamisesta aiheutuvat kustannukset. Kasvun rahoittamiseen käytetyn oman ja vieraan pääoman suhteen tulee säilyttää pääomarakenne edelleen optimaalisena. Esimerkiksi rahoitusriski kasvaa, mikäli kasvu rahoitetaan pääosin velalla. Yrityksen tulisi investoida tulorahoitustaan kohteisiin, joiden tuotto ylittää oman pääoman kustannuksen, jolloin sen kasvun rahoittaminen olisi omistajien kannalta arvoa luovaa.

(Kallunki 2014, 111-113.) Tulorahoituksella tarkoitetaan yrityksen toiminnan juoksevia tuloja eli esimerkiksi sen myyntituottoja (Taloustieto Oy:n www-sivut 2015).

Yrityksen kokoa voidaan mitata muun muassa liikevaihdon, taseen loppusumman, osakepääoman markkina-arvon ja työntekijöiden lukumäärän avulla. Yrityksen arvoa markkinoilla voidaan arvioida suhteuttamalla toiminnan laajuus kilpailijoihin tai toimialaan. Markkinaosuudella on merkitystä alalla, jossa on kilpailua, sillä osuuden kasvattaminen tarkoittaa yrityksen kilpailuaseman paranemista ja sen avulla vakaampaa tulevaisuutta. (Ikäheimo ym. 2011, 61.)

Liiketoiminnan laajuuden ja kasvun tunnusluvuista esitellään liikevaihdon muutosprosentti, sillä se on tärkeä, paljon käytetty ja helposti ymmärrettävä liiketoiminnan kehityksen mittari. Tässä opinnäytetyössä ei keskitytä kovinkaan paljon liiketoiminnan kehityksen tarkastelemiseen, mutta liikevaihdon muutoksen tarkastelemisen avulla saadaan oikeanlainen käsitys yrityksen liiketoiminnan laajuuden kehityksestä. Liikevaihdon muutosprosenttia sekä euromääräistä liikevaihtoa hyödynnetään Sataosaajat Osuuskunnan tunnuslukuanalyysissä liiketoiminnan kasvun mittaamiseksi.

Liikevaihdon muutosprosentti

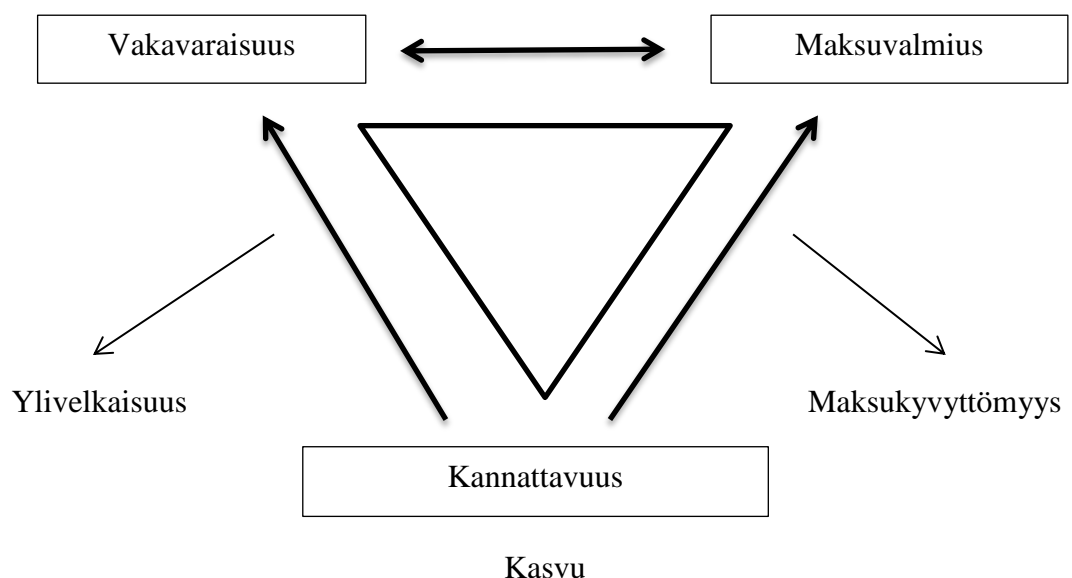
$$\text{Liikevaihdon muutos-\%} = \frac{\text{Liikevaihdon muutos (12 kk)}}{\text{Liikevaihto edellisellä tilikaudella (12 kk)}} * 100$$

Liikevaihdon muutosprosentilla mitataan liiketoiminnan kasvua tai supistumista (Yritystutkimus ry 2011, 75.) Liikevaihdon muutosprosentin avulla voidaan arvioida myös yrityksen myyntimenestystä. Myynnin kasvu on usein seurausta tuote- tai palvelutarjonnan kasvusta sekä nousseista myyntihinnoista. Myös yritysrakenteessa tapahtuneet muutokset vaikuttavat liikevaihdon muutosprosentin arvoon. Yritys voi kasvattaa toimintaansa ostamalla liiketoimintaa tai vastaavasti supistaa sitä myymällä osan liiketoiminnastaan. Liikevaihdon muutosprosentille ei ole ohjearvoja, sillä ne vaihtelevat suuresti toimialoittain ja yrityksittäin. (Balance Consultingin www-sivut 2015.)

2.5 Talouden eri osa-alueiden vaikutus kannattavuuteen

Yrityksen taloudelliset toimintaedellytystekijät muodostuvat kannattavuudesta, maksuvalmiudesta, vakavaraisuudesta ja kasvusta ja ne ovat myös yhteydessä toisiinsa. Tärkein niistä on kuitenkin kannattavuus, sillä se vaikuttaa voimakkaasti myös talouden muihin osa-alueisiin. Jokaisella yrityksellä tulisikin olla liiketaloudellisesti kannattava perusta ja yrityksen tavoitteena on myös tuottaa voittoa riittävästi kattamaan omistajien tuottovaatimukset. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.)

Kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius muodostavat yrityksen terveyskolmion, joka esitetään kuviossa 1. Yrityksen terveyskolmion tärkein osa on kannattavuus, jonka vaikutukset etenevät tulorahoituksen kautta staattiseen ja dynaamiseen vakavaraisuuteen sekä staattiseen maksuvalmiuteen. Yrityksen terveyskolmion kaikki tekijät ovat riippuvaisia toisistaan, kannattavuuden toimiessa kuitenkin vaikutusten käynnistäjänä. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.)

Kuvio 1. Yrityksen terveyskolmio (Laitinen & Laitinen 2014, 131.)

Yrityksen kannattavuuden parantuessa se tuottaa enemmän tulorahoitusta ja sen avulla saadaan parannettua sen dynaamista maksuvalmiutta eli takaisinmaksukykyä (Laitinen & Laitinen 2014, 130). Tulorahoituksella tarkoitetaan yrityksen toiminnasta kertyviä juoksevia tuloja, esimerkiksi myyntituloja (Taloustieto Oy:n www-sivut

2015). Yrityksen vieraan pääoman tarve vähenee sekä oman pääoman voittovarot kasvavat, jos yritys onnistuu parantamaan tulorahoitustaan entisestään. Kannattavuudella on siis positiivinen vaikutus staattiseen vakavaraisuuteen eli rahoitusrakenteen paranemiseen. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.)

Kannattavuudella on myös hyvä vaikutus yrityksen staattiseen maksuvalmiuteen eli sen rahoituspuskuriin (Laitinen & Laitinen 2014, 130). Kannattavan toiminnan tuloksena yritykselle kertyy rahaa pankkitilille, jonka avulla sen maksuvalmius paranee (Kotro 2007, 15). Tulorahoituksella saadaan kerrytettyä rahaa yrityksen rahoitusomaisuuteen. Yrityksen tarve lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan vähenee siten tulorahoituksen parantuessa. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.) Kannattamattoman yrityksen maksuvalmius on yleisesti heikko, sillä sen myyntituotoilla ei pystytä rahoittamaan edes normaalin toiminnan menoja. Tällöin joudutaan käyttämään yritykseen sijoitettuja pääomia. Kannattamattomalla yrityksellä voi olla myös hyvä maksuvalmius, joka on seurausta esimerkiksi suuresta pääomarahoituksesta tai pitkistä maksuajoista tavarantoimittajille. Kannattavan yrityksen heikko maksukyky johtuu esimerkiksi voimakkaasta kasvu- ja investointivauhdista tai suurista lainan lyhennyksistä. Tällöin tulorahoituksella ei pystytä riittävästi rahoittamaan yrityksen kasvua tai sen lainanlyhennyksiä. Yritys joutuu turvautumaan silloin pääomarahoitukseen esimerkiksi ottamalla uuden lainan säilyttääkseen riittävän maksuvalmiuden. (Kotro 2007, 15.)

Yrityksen vakavaraisuus vaikuttaa maksuvalmiutta parantavasti. Vakavaraisella yrityksellä on mahdollisuus pitkäaikaiseen lisärahoitukseen, jonka avulla saadaan kasvatettua rahoitusomaisuutta ilman lyhyen vieraan pääoman kasvamista. (Laitinen & Laitinen 2014, 130.) Vakavarainen yritys kestää useimmiten vaikeita aikoja velkaista yritystä paremmin, mutta sen mahdollisuudet kasvamiseen hyvinä aikoina ovat yleensä huonommat kuin velkaisella yrityksellä, koska vakavaraisella yrityksellä on kasvun rahoittamiseen tarvittavia pääomia vähemmän kuin velkaisella yrityksellä (Kotro 2007, 16).

Aiemmin mainitulla staattisella eli varantoperusteisella vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen rahoitusrakennetta, josta ilmenee, paljonko sen kokonaisrahoituksesta on omaa ja vierasta pääomaa. Staattinen vakavaraisuus perustuu tietyn hetken arvi-

oon sen oman ja vieraan pääoman suhteesta. Dynaamisella eli virtaperusteisella vakavaraisuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä selviytyä vieraan pääoman maksuvelvoitteista tulorahoituksensa avulla. Dynaamista vakavaraisuutta voidaan tarkastella tulorahoituksen ja taseen vieraan pääoman avulla. Tulorahoitusta voidaan tarkastella suorite- tai kassaperusteisilla katteilla. Rahoitustulos on esimerkiksi hyvä suoriteperusteinen mittari. Kassavirtalaskelma on toinen hyvä tapa tarkastella dynaamista vakavaraisuutta. (Laitinen & Laitinen 2014, 120-121.) Myös yrityksen maksuvalmius voidaan jakaa dynaamiseen ja staattiseen maksuvalmiuteen. Dynaamisella maksuvalmiudella tarkoitetaan tulorahoituksen riittävyyttä maksuvelvoitteiden hoitamiseen tilikauden aikana. Sitä voidaan tarkastella kassavirtalaskelman avulla, joka kertoo kuinka paljon rahaa yritykseen on tullut, ja paljonko sitä on käytetty tilikauden aikana. Staattisella maksuvalmiudella taas tarkastellaan maksuvalmiutta tietyllä hetkellä (esimerkiksi tilinpäätöshetkellä) sekä verrataan nopeasti rahaksi muutettavan omaisuuden suhdetta yrityksen lyhytaikaisiin velkoihin. (Yritystutkimus ry 2011, 52, 71.)

Kannattavuus on perusta yrityksen kasvamiselle. Kannattava yritys voi kasvaa heikosti kannattavaa yritystä nopeammassa tahdissa. Kannattamaton yritys ei saisi oikeastaan kasvaa lainkaan. (Alhola & Lauslahti 2009, 154.) Yrityksen kasvun tulisi siis olla aina hallittua, sillä hyvin kannattava yritys voi velkaantua ja joutua maksuvalmiusvaikeuksiin liian nopean kasvun takia (Alhola & Lauslahti 2009, 154; Laitinen & Laitinen 2014, 131). Yrityksen liian nopea kasvu aiheuttaa tulorahoituksen heikkenemistä, sillä sen rahoitus ei pysy tasapainossa, jolloin yritys velkaantuu. Lisäksi yrityksen maksuvalmius ja vakavaraisuus huononevat, eikä terveyskolmio pysy pystyssä liian nopean kasvun vaikutuksesta. (Laitinen & Laitinen 2014, 131-132.)

Yrityksen kasvu saattaa vaikuttaa myös kannattavuuden heikkenemiseen. Esimerkiksi huonon investoinnin takia yrityksen kasvu lisääntyy kannattamattomasti, jolloin tulorahoitus heikkenee entisestään. Lisäksi negatiivinen kasvu saattaa heikentää kannattavuutta, jos yrityksen kulurakenteeseen sisältyy paljon kiinteitä kuluja, jotka eivät vähene kasvun mukaisesti. Yrityksen maksukyvyttömyysriskiä saadaan tehokkaasti pienennettyä kiinteitä kustannuksia karsimalla tai muokkaamalla niitä muuttuviksi kustannuksiksi. (Laitinen & Laitinen 2014, 132.)

2.6 Kannattavuuden suunnittelu ja seuraaminen

Yrityksen kannattavuutta on seurattava jatkuvasti, sillä ilman sen aktiivista seuraamista ja liiketoiminnan jatkuvaa kehittämistä kannattavuus heikkenee (Mäenpää 2015, 81). Yrityksen onkin välttämätöntä suunnitella sen tulevaa toimintaa, eli paljonko sen toiminnasta saadaan tuottoja, ja kuinka paljon liiketoiminnasta aiheutuu kustannuksia sekä paljonko voittoa tulisi jäädä. Lisäksi tulee miettiä, miten yrityksen rahoitus saataisiin järjestettyä. Yrityksen kannattavuutta suunnitellaan yrityksen päätöksenteon tueksi, jotta erilaisten päätösten vaikutuksia yrityksen talouteen voitaisiin ennakoida mahdollisimman tarkasti. Kannattavuuden suunnitteluun liittyvä laskenta kuuluu sisäiseen laskentaan eli johdon laskentatoimeen. Sisäisen laskennan tuloksena saadaan erilaisia raportteja, joita voidaan hyödyntää kannattavuuden suunnittelun apuna. Näitä ovat erilaiset myynnin raportit, kannattavuuslaskelmat, budjetit, seurantaraportit, investointi- ja rahoituslaskelmat. Kannattavuuteen liittyvät laskelmat ovat yrityksen sisäisiä ja ne kuuluvat yrityksen liikesalaisuuden piiriin. Myös yrityksen ulkoista laskentaa hyödynnetään yrityksen sisäisen laskennan apuna. (Eklund & Kekkonen 2014, 9-10.)

Yrityksen kannattavuutta voidaan seurata eri tavoilla. Virallisessa tuloslaskelmassa ei saa kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaisesti käyttää myyntikate- ja käyttökate-termejä, mutta yrityksen sisäisessä laskennassa eli esimerkiksi kustannuslaskennassa voidaan käyttää myös muunlaista kaavaa, jotta esimerkiksi myyntikate eli katetuotto saadaan näkyviin. (Eklund & Kekkonen 2011, 77-78.) Virallisesta tuloslaskelmasta saadaan lisäksi helposti johdettua katetuottolaskennan kaava yrityksen sisäisen laskennan avuksi. Liikevaihto vastaa myyntituottoja. Materiaalit ja palvelut taas sisältävät kustannuksia, jotka liittyvät myytäviin tuotteisiin. Käytännössä nämä kustannukset ovat muuttuvia kustannuksia, vaikka kirjanpidossa ei varsinaisesti jaetakaan kustannuksia erikseen muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin. (Eklund & Kekkonen 2011, 78.) Mikäli yrityksen muuttuvat kustannukset eivät sisällä lainkaan palkkoja, katetuotto voidaan silloin laskea suoraan tuloslaskelmasta. Jos taas osa palkoista kuuluu muuttuviin kustannuksiin (esim. tuotantoon osallistuvan henkilöstön palkat), täytyy yritykselle tehdä erillinen laskelma. Kustannuslaskennan helpottamiseksi voidaan muuttuviksi palkoiksi kirjattavat palkat kirjata omille kirjanpidon tileilleen, vaikka

virallisessa tuloslaskelmassa palkat täytyykin ilmoittaa yhtenä eränä. (Eklund & Kekkonen 2011, 79-80.)

Budjetointi on yksi osa kannattavuuden suunnittelua ja sen seuraamista. Yrityksen johto laatii suunnitelmia yrityksen seuraaville toimintakausille määrittääkseen sille tietynlaiset taloudelliset tavoitteet. Suunnitelmien laatiminen auttaa pääsemään paremmin tavoitteisiin esimerkiksi kannattavuuden osalta. Budjetilla tarkoitetaan tietyn kauden tavoitteeksi asetettua taloudellista toimintasuunnitelmaa. Budjetti on siis talousarvio, joka sisältää euromääräiset arviot suunnittelukaudelle arvioiduista tuotoista ja kustannuksista. Budjetoinnilla tarkoitetaan budjetin tekemistä ja sen toteutumisen seuraamista. Budjetoituja lukuja verrataan toimintakauden jälkeen toteutuneisiin lukuihin ja selvitetään erot niiden välillä ja syyt niihin. (Tomperi 2013, 109.) Onnistunut budjetointi edellyttää koko henkilöstön sitoutumista ja erityisesti yrityksen johdon on sitouduttava budjetin tavoitteisiin, jotta se voisi tukea muuta henkilöstöä tavoitteiden toteuttamisessa (Eklund & Kekkonen 2014, 168). Tavallisen kiinteän budjetin lisäksi on olemassa esimerkiksi rullaava budjetti, joka tarkoittaa budjettia, jossa jokaisen kuukauden tai vuosineljänneksen jälkeen budjettiin sisällytetään uusi kuukausi tai vuosineljännes. Tavallisella kiinteällä budjetilla tarkoitetaan budjettia, joka laaditaan ennen tilikauden alkua kerrallaan tulevaa budjettikautta varten. (economicin www-sivut 2015.) Budjetointiprosessi edellyttää täsmällistä seuranta, erojen analysointia sekä mahdollisuuden virheiden korjaamiseen jo budjettikauden aikana. Tavallisimmat yritysten käytössä olevat budjetit ovat tulos- ja rahoitusbudjetti. Tulosbudjetissa esitetään kaikki budjettikaudelle arvioidut tuotot ja kustannukset. (Eklund & Kekkonen 2014, 169.) Rahoitusbudjetissa taas esitetään kaikki käyttöön hankitut varat sekä niiden käyttöä budjettikauden aikana. Sen avulla suunnitellaan rahan riittävyyttä yrityksen käytössä. (Eklund & Kekkonen 2014, 169; Tomperi 2013, 109). Näiden lisäksi voidaan laatia erilaisia osabudjetteja, kuten esimerkiksi investointibudjetteja (Eklund & Kekkonen 2014, 169).

Investointien kannattavuuden suunnittelu on tärkeää, koska investointien aiheuttama kustannus on suuri ja sillä on vaikutusta yrityksen tulokseen usean vuoden ajan. Investoinneilla tarkoitetaan erilaisia kiinteistö-, kone-, laite- ja kalustohankintoja. Investointien suunnitteluun ja seurantaan voidaan käyttää osabudjettina toimivaa investointibudjettia, jonka avulla pystytään suunnittelemaan tulevat investoinnit. Erilaisten

investointilaskelmien avulla varmistetaan etukäteen investoinnin kannattavuus. Investoinnit kohdistuvat aina tulevaisuuteen ja niiden avulla esimerkiksi hankitaan yritykselle lisää tuotantokapasiteettia tai uudistetaan tuotantotiloja tai -menetelmiä, joiden avulla on taas tarkoitus hankkia lisää myyntituloja tai saada aikaan kustannussäästöjä. (Eklund & Kekkonen 2014, 131.)

Raportointi on osa kannattavuuden seuranta. Sen tehtävänä on seurata, miten liiketoiminta on kehittynyt tai on kehittymässä, onko kannattavuus parantunut, onko asetetut tavoitteet saavutettu sekä miten ja miksi kannattavuus kehittyy tulevaisuudessa. Raportoinnin tehtävänä on katsoa menneisyyteen, nykyisyyteen ja tulevaisuuteen. Raportointia voidaan suorittaa erilaisten raporttien, tunnuslukujen sekä mittaristojen avulla. Raportit sisältävät yksityiskohtaista tai yhteenlaskettua tietoa perustietolähteistä, joita voivat olla esimerkiksi myynti asiakkaittain ja budjettieroraportit. Mittaristoilla tarkoitetaan sellaisia toiminnallisia ja rahamääräisiä mittareita, joita yritys voi hyödyntää raha- ja reaali-prosessiensa mittaamisessa. Esimerkkinä toiminnallisesta mittarista voi olla vaikka läpimenoaika, jota parantamalla voidaan saada myös kannattavuutta parannettua. Löytämällä yrityksen kannalta oikeanlaiset suorituskyky-mittarit, voidaan vaikuttaa kannattavuuden osatekijöihin ja sitä kautta päästä yrityksen päätavoitteeseen eli yleensä voiton maksimoimiseen. (Alhola & Lauslahti 2009, 316-317, 328, 330.)

3 KANNATTAVUUTEEN VAIKUTTAMINEN LYHYELLÄ TÄHTÄIMELLÄ SEKÄ KATETUOTTOAJATTELU

3.1 Katetuottoajattelun hyödyntäminen kannattavuuden arvioinnissa

Kannattavuutta voidaan arvioida myös katetuottolaskentaa hyödyntäen. Sitä käytetään erityisesti yrityksen lyhyen aikavälin kannattavuuden arvioinnissa. Katetuottolaskennassa hyödynnetään apuna katetuottolaskennan peruskaavaa, joka muodostetaan seuraavalla tavalla:

Tuotot

- Muuttuvat kustannukset

= Katetuotto

- Kiinteät kustannukset

= Tulos

Yrityksen katetuotto saadaan laskettua vähentämällä yrityksen tuotoista sen muuttuvat kustannukset. Yrityksen tulos saadaan selville vähentämällä siitä vielä kiinteät kustannukset. Tulos on voitollinen, mikäli katetuotto on kiinteitä kustannuksia suurempi ja tulos on tappiollinen, kun kiinteät kustannukset ovat katetuottoa suuremmat. (Stenbacka, Mäkinen & Söderström 2004, 61.)

Muuttuvilla kokonaiskustannuksilla tarkoitetaan kustannuksia, joiden määrä muuttuu sen mukaan, kuinka paljon tuotetta tai palvelua tuotetaan. Muuttuvat kustannukset vaihtelevat yrityksittäin, mutta esimerkiksi valmistustoimintaa harjoittavassa yrityksessä niitä voivat olla raaka-ainekustannukset, tuotteiden valmistukseen liittyvät palkkakustannukset sekä muut valmistuksen määrästä riippuvaiset kustannukset, kuten valmistuksessa käytettävän koneen sähkönkulutus. (Stenbacka ym. 2004, 27.)

Kiinteät kustannukset koostuvat kustannuksista, jotka ovat olemassa tuotanto- tai myyntimäärästä riippumatta ja ne pysyvät normaalitilanteissa samansuuruisina tuotantomäärästä riippumatta. Näitä ovat esimerkiksi kiinteät palkkakustannukset, kuten johdon ja hallinnon palkat sekä kiinteät kuukausipalkat, toimitilavuokrat, korot, poisotot, vakuutusmaksut, markkinointikustannukset, lämmitys-, siivous- ja vartiointikustannukset.

tannukset sekä sähkön perusmaksut. Kiinteille kustannuksille on tyypillistä nousta tai laskea hyppäyksittäin, kun yritys esimerkiksi hankkii uutta toimitilaa toiminnan laajentuessa tai luopuu osasta tiloistaan toiminnan supistuessa. Muuttuvien ja kiinteiden kustannusten summaa kutsutaan kokonaiskustannuksiksi. (Stenbacka ym. 2004, 29-31.)

Kustannukset jakaantuvat yksikkö- ja kokonaiskustannuksiin. Yksikkökustannuksilla tarkoitetaan yhdelle hyödykkeelle kohdistuvia kustannuksia. Yksikkökustannuksia ovat muuttuvat ja kiinteät yksikkökustannukset sekä keskimääräiset yksikkökustannukset. (Stenbacka ym. 2004, 33.) Muuttuvat yksikkökustannukset saadaan selville jakamalla muuttuvat kokonaiskustannukset koko suoritemäärällä (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 60). Muuttuvien yksikkökohtaisten kustannusten voidaan olettaa pysyvän lyhyellä aikavälillä samoina toiminta-asteesta riippumatta (Stenbacka ym. 2004, 61). Kiinteät yksikkökustannukset saadaan laskettua jakamalla kiinteät kokonaiskustannukset koko suoritemäärällä. Keskimääräiset yksikkökustannukset taas saadaan selville jakamalla kokonaiskustannukset suoritemäärällä. (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 60.)

Katetuottolaskentaa voidaan käyttää apuna vain yrityksen sisäisen laskennan apuvälineenä ja sen avulla voidaan vertailla esimerkiksi yrityksen eri tuotteiden tai tuoteryhmien kannattavuutta (Eklund & Kekkonen 2011, 64-65). Katetuottolaskentaan liittyy kuitenkin ongelmallisuutta, sillä se sisältää yksinkertaistettuja oletuksia, jotka eivät aina pidä paikkaansa todellisessa yritysmaailmassa. Tällaisia ongelmia ovat esimerkiksi, että katetuottolaskennassa kustannukset jaetaan liian suoraviivaisesti muuttuviin ja kiinteisiin kustannuksiin (erityisesti henkilöstökustannusten osalta), kiinteät kustannukset eivät aina pysy samansuuruisina tuotantomäärän kasvaessa, valmistusmäärän kasvattaminen voi jopa alentaa muuttuvia yksikkökustannuksia (suuremmat ostoerät) jne. Katetuotot eivät ole vertailukelpoisia eri toimialojen välillä, eikä katetuotto ole useinkaan kovin hyvä kannattavuuden mittari. Esimerkiksi palveluyrityksissä käyttökate voi olla parempi mittari. (Eklund & Kekkonen 2014, 93-94.)

Katetuottolaskennan apuna käytetään erilaisia tunnuslukuja, jotka tulkitsevat kateuoton merkitystä. Euromääräinen katetuotto ja katetuottoprosentti ovat näistä var-

masti tunnetuimmat. Katetuottoprosentti saadaan suhteuttamalla katetuotto myyntituottoihin. Katetuottoprosentti on käyttökelpoinen verrattaessa yrityksen menestystä eri ajanjaksoilla tai verrattaessa sitä samalla alalla toimivaan kilpailijaan tai toimialan keskimääräiseen kannattavuuteen. Kriittisen pisteen avulla saadaan tietää euromääräisen myynnin määrä, jolla tulos on nolla. Kriittinen piste lasketaan jakamalla kiinteät kustannukset katetuottoprosentilla. Katetuoton määrä on silloin kiinteiden kustannusten suuruinen. Varmuusmarginaali näyttää toteutuneiden myyntituottojen sekä kriittisen pisteen välisen erotuksen. Varmuusmarginaaliprosentti lasketaan suhteuttamalla euromääräinen varmuusmarginaali myyntituottoihin. Negatiivinen varmuusmarginaali kertoo, kuinka paljon yrityksen tulisi lisätä myyntituottoja päästäkseen nollatulokseen. Positiivinen varmuusmarginaali kertoo taas, kuinka paljon yrityksen myyntituotot voivat laskea ennen kuin yrityksen tulos menee tappiolliseksi. Katetuottolaskennan tunnuslukujen kaavat ovat siis seuraavat:

$$\text{Katetuottoprosentti} = \frac{\text{Katetuotto}}{\text{Myyntituotot}} * 100$$

$$\text{Kriittinen piste eli KRP} = \frac{\text{Kiinteät kustannukset}}{\text{Katetuottoprosentti}} * 100$$

$$\text{Varmuusmarginaali (€) eli VM} = \text{Toteutuneet myyntituotot} - \text{KRP}$$

$$\text{Varmuusmarginaaliprosentti eli VMP} = \frac{\text{Varmuusmarginaali (€)}}{\text{Toteutuneet myyntituotot}} * 100$$

(Eklund & Kekkonen 2014, 79-84.)

3.2 Kannattavuuteen vaikuttaminen lyhyellä tähtämellä

Kannattavuuteen vaikuttavat tekijät tulee ensin tuntea, jotta kannattavuutta voidaan seurata. Sen jälkeen kannattavuutta voidaan yrittää parantaa vaikuttamalla näihin tekijöihin. (Eklund & Kekkonen 2011, 70.) Apuna yrityksen kannattavuuden arvioinnissa ja hallinnassa voidaan käyttää katetuottolaskentaa, joka antaa hyvän ja yksin-

kertaisen laskentamallin lyhyen tähtäimen päätösten tekoon. (Alhola & Lauslahti 2009, 66.) Yrityksen toiminnan tulisi ensinnäkin tuottaa riittävästi katetuottoa, mutta yrityksen lopullinen kannattavuus selviää vasta kokonaistuloksesta kiinteiden kulujen vähentämisen jälkeen. Yrityksen kannattavuuteen vaikuttavat pääasiassa myytyjen tuotteiden määrä ja hinta sekä muuttuvat ja kiinteät kustannukset. Kannattavuuteen voidaan siis vaikuttaa esimerkiksi myyntituottojen lisäyksellä eli kasvattamalla myynnin määrää tai myytävien tuotteiden hintaa nostamalla. Kustannusten karsiminen on toinen vaihtoehto kannattavuuden parantamiseen. (Eklund & Kekkonen 2011, 70.)

Herkkyysanalyysin avulla saadaan arvioitua kannattavuustekijöiden muutoksen vaikutusta kokonaiskannattavuuteen muuttamalla aina yhtä osatekijää kerralla. Sen perusteella sitten lasketaan aiheutunut vaikutus yrityksen kannattavuuden tunnuslukuihin. Analyysissä oletetaan muiden tekijöiden pysyvän muuttumattomina, vaikka todellisuudessa näin ei olisikaan. Esimerkiksi hinnan korotus saa aikaan myyntimäärän alenemisen. (Eklund & Kekkonen 2011, 70-71.)

3.2.1 Myynnin lisääminen

Myyntituottojen lisääminen myytävien tuotteiden määrää kasvattamalla on yksi kannattavuuden parantamisen keinoista. Myynnin määrää voidaan kasvattaa markkinointia tehostamalla ja lisäksi muita myyntiin kohdistuvia toimenpiteitä lisäämällä. Esimerkiksi yritys voi kohdistaa markkinointitoimiaan kokonaan uusille markkinoille tai kohdentaa markkinointitoimiaan jollekin tietylle segmentille eli kohderyhmälle. (Eklund & Kekkonen 2011, 72.) Myyntiä voidaan kohdistaa muun muassa alueelle, jossa kilpailu on vähäisempää tai asiakkaat ovat valmiita maksamaan tuotteista kalliimman hinnan (Alhola & Lauslahti 2009, 72).

Myynnin lisäämisellä saadaan tietysti kannattavuutta parannettua, mutta silloin tulee ottaa huomioon kysynnän riittävyys ja myynnin lisäämiseksi uhratut panostukset (esim. erilaiset markkinointitoimenpiteet, markkinointihenkilöiden palkkaaminen), jotka tulisivat olla oikeassa suhteessa myynnin lisäämiseen (Alhola & Lauslahti 2009, 72). Myyntiä pyritään yleensä lisäämään tuotteiden hintaa alentamalla tai tar-

jouskampanjan avulla, jolloin myyntimäärä kyllä kasvaa, mutta katetuottoprosentti pienenee alentuneen hinnan vuoksi. Kannattavuus paranee silloin vain, jos myyntimäärän noususta saatavan katetuoton lisäys on suurempi kuin hinnan alennuksesta johtuvan katetuoton pienentyminen. (Eklund & Kekkonen 2011, 72.)

3.2.2 Hinnan nostaminen

Hinnan nostamisella saadaan kannattavuutta parannettua, jolloin sen vaikutus näkyy sekä parempana katetuottona että tuloksena. Hinnan nosto ei aina välttämättä paranna kannattavuutta, jos se vähentääkin myyntimääriä. Hinnan muutoksen vaikutusta myyntimäärään kutsutaan kysynnän hintajoustoksi. (Eklund & Kekkonen 2011, 73.) Hinnan nostamisen avulla saadaan sitä heikommin parannettua kannattavuutta, mitä enemmän alalla on kilpailua (Alhola & Lauslahti 2009, 73). Monopolimarkkinoilla tilanne voi olla toinen, jolloin asiakkailla ei ole mahdollisuutta saada tuotetta halvemmalla muualta (Alhola & Lauslahti 2009, 73; Eklund & Kekkonen 2011, 73). Kustannustason noustessa yritys voi joutua nostamaan tuotteidensa hintoja, mutta silloin korotuksia ei tehdä kannattavuuden parantamiseksi, vaan kannattavuuden ylläpitämiseksi aiemmalla tasolla (Eklund & Kekkonen 2011, 74).

3.2.3 Tuotevalikoiman muuttaminen

Tuotevalikoimaa voidaan pyrkiä muuttamaan, mikäli halutaan parantaa kannattavuutta. Silloin tuotevalikoimasta voidaan joutua poistamaan kannattamattomia tuotteita. Kannattamattomien tuotteiden tilalle saatetaan myös ottaa uusia tuotteita, jotka vastaavat paremmin asiakkaiden tarpeita. (Alhola & Lauslahti 2009, 72.) Yrityksen kannattaa siis panostaa paremman myyntikatteen omaaviin tuotteisiin. Silloin ei kuitenkaan kannata tarkastella tuotteita parhaimman katetuottoprosentin mukaisesti, vaan siinä järjestyksessä, mitkä tuotteista tuottavat katetta euromääräisesti eniten. Yrityksen kannattaa valmistaa myös pienemmän katetuoton tuotteita, mikäli sillä on vielä kapasiteettia käytössä. (Eklund & Kekkonen 2011, 75.)

3.2.4 Kustannusten karsiminen

Yritys ei voi itse vaikuttaa kaikkiin hinnan nostamiseen ja myyntimäärän lisäämiseen liittyviin tekijöihin, jolloin se ryhtyykin usein kustannusten karsimiseen kannattavuuden parantamiseksi. Kustannusten karsiminen voidaan jakaa muuttuvien kustannusten ja kiinteiden kustannusten karsimiseen. Kiinteiden kustannusten karsimisella voidaan parantaa yrityksen tulosta, mutta katetuottoon sillä ei ole vaikutusta. (Eklund & Kekkonen 2011, 74, 91.)

Muuttuvien kustannusten karsiminen voidaan toteuttaa esimerkiksi toimintojen tehostamisella, jolloin turhia toimintoja poistetaan valmistusprosessista tai tuotannolle etsitään vaihtoehtoinen edullisempi toimintatapa. Lisäksi pyritään neuvottelemalla saamaan hankinnoille mahdollisimman edulliset hinnat esimerkiksi kilpailuttamalla hankintasopimuksia tai mahdollisesti sopimalla maksuehtoon kassa-alennuksen. Hankintoja voidaan myös pyrkiä keskittämään, jolloin saadaan hyödynnettyä paljousalennuksia. (Eklund & Kekkonen 2011, 74.) Kaikki tuotantoprosessiin vaikuttavat toimenpiteet vaikuttavat myös kiinteiden kustannusten määrään ja usein kasvattavasti. Esimerkiksi myynti- ja valmistusmäärien kasvattaminen aiheuttaa muun muassa suurempia markkinointi- ja henkilöstökuluja. (Eklund & Kekkonen 2011, 74-75.)

Toimintaa tehostamalla voidaan saada karsittua kiinteitä kustannuksia. Kustannusten karsiminen tapahtuu hallintoprosessien läpikäynnillä, joista voi paljastua yleisesti hyväksytyjä kustannusreikiä. (Alhola & Lauslahti 2009, 72.) Yrityksen tulee käydä lävitse kiinteitä kustannuksia aiheuttavat hallinnon prosessit, tilakysymykset ja vuokratukset (Eklund & Kekkonen 2011, 75). Lisäksi kiinteitä kustannuksia voi alentaa ulkoistamalla tukitoimintoja ja kohdentamalla yrityksen sisäiset resurssit asiakkaiden kannalta tärkeimpiin osaamisalueisiin (Alhola & Lauslahti 2009, 73).

3.2.5 Pääomien käytön tehostaminen

Pääomien käytön tehostamisella saadaan myös parannettua kannattavuutta. Yksi tapa on kiinnittää huomiota myyntisaamisille annettuihin maksuaikoihin ja taas ostove-

loille saatuihin maksuaikoihin. Yrityksen kannalta olisi ihanteellisinta, jos se saisi neuvoteltua pitkät maksuajat ostovelloille ja taas lyhyet maksuajat myyntisaamisille, jolloin siis raha tulee asiakkailta nopeammin yrityksen käyttöön. Tällä tavoin saadaan korkokulut minimoitua ja korkotulot maksimoitua. Mahdolliset kassalennukset tulee kuitenkin käyttää hyväksi. Luottotappioiden määrä tulisi taas minimoida tehokkaalla myyntisaamisten hallinnoimisella. (Alhola & Lauslahti 2009, 73.)

Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoajoilla sekä -nopeuksilla voidaan tarkastella pääoman käytön tehokkuutta. Myyntisaamisten kiertonopeudella kuvataan, kuinka monta kertaa myyntisaamisiin sitoutunut pääoma tuottaa yritykselle tuloa vuoden aikana. Pääoman tuotto paranee sen mukaan, miten usein myyntisaamisiin sitoutunut pääoma käytetään vuoden aikana. Myyntisaamisten kiertoajan avulla taas selviää, kuinka monta päivää myyntisaamisten periminen asiakkailta keskimäärin kestää. Mitä lyhyempi tämä aika on, sitä nopeammin yritys saa rahat omaan kassaansa, jolloin pääomaa sitoutuu vähemmän. Tehokkuuden avulla saadaan parannettua pääoman tuottoa, sillä sitoutuneen pääoman määrä pienenee sen myötä. Tämä vaikuttaa myös yrityksen likviditeettitilanteen paranemiseen. Myyntisaamisten kiertoaikaa voidaan parantaa kiristämällä maksuehtoja sekä perintätoimia. Tulee ottaa myös huomioon, että pitkillä maksuajoilla lisätään luottotappioriskiä. Yritys rahoittaa ostovelkojensa avulla osaa toiminnastaan, kun se esimerkiksi ostaa raaka-aineita toimittajalta maksuajan kanssa. Ostovelkojen keskimääräisten maksuaikojen pituus vaikuttaa siihen, kuinka suuren osan nämä toimittajat rahoittavat yrityksen pääomatarpeesta. Ostovelkojen kiertoajalla voidaan mitata ostovelkojen keskimääräistä maksuaikaa. Ostovelloille voidaan myyntisaamisten tapaan laskea myös kiertonopeus. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertonopeus ja -aika lasketaan seuraavilla kaavoilla:

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika (pv)} = \frac{\text{Myyntisaamiset}}{\text{Liikevaihto}} \times 365 \text{ pv}$$

$$\text{Myyntisaamisten kiertonopeus} = \frac{365}{\text{Myyntisaamisten kiertoaika}}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika (pv)} = \frac{\text{Ostovelat}}{\text{Ostot} + \text{Ulkopuoliset palvelut}} \times 365 \text{ pv}$$

$$\text{Ostovelkojen kiertonopeus} = \frac{365}{\text{Ostovelkojen kiertoaika}}$$

(Kallunki 2014, 129-131.)

Pääomien käytön tehokkuuteen liittyvät olennaisesti myös vaihto-omaisuuden kiertoaika ja -nopeus. Vaihto-omaisuudesta käytetään usein nimitystä varasto, vaikka ne eivät varsinaisesti olekaan synonyymejä, sillä vaihto-omaisuus sisältää kirjanpitolainsäädännön mukaan esimerkiksi vaihto-omaisuudesta suoritettuja ennakkomaksuja. Varaston kiertonopeutta ja -aikaa on syytä tarkastella, sillä varastossa makaava tavara ei tuota yritykselle mitään ja silloin raha on sitoutunut tuottamattomaan kohteeseen eikä sitä voida silloin käyttää mihinkään muuhun toimintaan. Sillä on merkitystä, kuinka nopeasti tavara kiertää varastossa ja kuinka paljon rahaa varastoon sitoutuu. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että varastossa makaavat tuotteet vievät tilaa myös muilta tuotteilta. Epäkuranttiusriskiä saadaan myös minimoitua nopean kieron avulla. (Alhola & Lauslahti 2009, 123-124.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimusstrategia

Tutkimukselle valitaan ennen tutkimuksen aloittamista tutkimusstrategia sekä tutkimusmenetelmä. Tutkimusstrategialla tarkoitetaan tutkimuksen menetelmällisten ratkaisujen kokonaisuutta, josta voidaan erottaa suppeampi käsite tutkimusmenetelmä (käsitellään tarkemmin myöhempanä). Tutkimusstrategian ja tutkimusmenetelmän valintaan vaikuttavat tutkimustehtävä tai tutkimusongelma. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 128.)

Tapaustutkimus on esimerkki tutkimusstrategiasta eli tutkimuksen lähestymistavasta. Tapaustutkimusta on yleisesti käytetty liiketaloustieteissä. Siinä on tavallisesti tarkoituksena tuottaa kehittämis ehdotuksia ja -ideoita. Tutkimuksen kohteena eli tapauksena toimii esimerkiksi yritys tai sen osa, yrityksen tuote, palvelu, toiminta tai prosessi. Tapaustutkimuksessa tuotetaan tietoa nykyajassa tapahtuvasta ilmiöstä sen todellisessa tilanteessa tai toimintaympäristössä. Tapaustutkimuksessa tuotetaan syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa tutkittavasta tapauksesta. Tapaustutkimuksessa ei ole kyse otoksesta isommasta joukosta, eikä siinä pyritä tilastolliseen yleistämiseen. Tapaustutkimuksessa on mahdollista, että kehittämis tehtävää joudutaan muuttamaan tutkimuksen aikana alkuperäisestä kehittämis tehtävästä, jolloin alkuperäistä kehittämis tehtävää ei enää pidetäkään tärkeänä. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2009, 52-54.)

Tapaustutkimuksessa hyödynnetään tavallisesti monenlaisia menetelmiä, jotta saadaan syvälinen, monipuolinen ja kokonaisvaltainen käsitys tutkittavasta kohteesta. Tutkimusmenetelmiä voidaan myös yhdistellä. Aineisto kerätään yleensä luonnollisissa tilanteissa esimerkiksi havainnoimalla tai analysoimalla kirjallisia aineistoja kuten erilaisia raportteja. (Ojasalo ym. 2009, 55.)

Tämän opinnäytetyön lähestymistapa on tapaustutkimus, sillä tutkimuksella tuotetaan kehitysideoita ja -ehdotuksia osuuskunnan kannattavuuden parantamiseen. Tapaustutkimuksen avulla pyritään saamaan ensin syvällistä tietoa osuuskunnan taloudellisesta tilasta ja erityisesti kannattavuudesta sekä sen jälkeen etsitään mahdollisia keinoja kannattavuuden parantamiseksi. Opinnäytetyössä käytetään tapaustutkimuk-

selle tyypillisellä tavalla apuna monenlaisia menetelmiä, jolloin saadaan monipuolisempi kuva osuuskunnan taloudellisesta tilasta ja kannattavuudesta sekä niihin vaikuttavista tekijöistä.

4.2 Tutkimusmenetelmä ja aineiston hankinta

Tutkimusmenetelmät voidaan jakaa kvalitatiiviseen eli laadulliseen sekä kvantitatiiviseen eli määrälliseen menetelmään. Määrällisessä menetelmässä tieto hankitaan yleisesti lomakekyselyn tai strukturoidun lomakehaastattelun avulla, jossa samoja asioita kysytään samassa muodossa suurelta joukolta vastaajia. Tästä joukosta muodostuu otos tietystä kohteena olevasta perusjoukosta. Määrällisiä menetelmiä on hyvä käyttää tilanteessa, jossa halutaan testata, pitääkö jokin teoria paikkansa. Teoriasta muodostetaan usein hypoteeseja eli väittämiä ja oletuksia, joita sitten kyselyn avulla testataan. Määrällisiä menetelmiä käytettäessä tulisi tuntea teoria ensin hyvin, jolloin voidaan testata lomakkeen kysymyksien avulla teorian oikeellisuutta, eikä lomakkeen kysymyksiä siis keksitä omasta päästä. Kyselyn avulla saatu materiaali analysoidaan tilastollisten menetelmien avulla ja tiedot yleistetään koskemaan koko perusjoukkoa. Määrällisiä menetelmiä käytettäessä tutkija ei voi vaikuttaa tutkimuksen kohteeseen, sillä hän pysyy siitä selvästi erillään. Tutkija ei yleensä edes kohtaa tutkimuksen kohteena olevia henkilöitä. (Ojasalo ym. 2009, 93-94.)

Laadullisia menetelmiä ovat muun muassa erilaiset haastattelut. Laadullisia menetelmiä on käytetty tieteellisessä tutkimuksessa entuudestaan tuntemattomien asioiden tutkimiseen sekä sellaisten asioiden tutkimisessa, joita halutaan ymmärtää entistä paremmin. Laadullista menetelmää käytettäessä tutkittavia on usein paljon vähemmän kuin määrällisessä tutkimuksessa, mutta analysoitavaa aineistoa syntyy silti yleensä runsaasti. Tavoitteena onkin saada suppeasta kohteesta runsaasti tietoa ja sillä tavoin ymmärtää ilmiötä paremmin ja kokonaisvaltaisemmin. Laadullisten menetelmien avulla tuotetaan uutta tietoa jostakin asiasta, joten sitä menetelmää käytettäessä olemassa olevat teoriat eivät ohjaa tutkimuksen suunnittelua niin paljon kuin määrällisissä menetelmissä. Tutkimuksen kohteet on valittu tutkimukseen harkinnan varaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on tyypillistä, että tutkija on lähellä tutkittavia ja

voi siten osallistua heidän toimintaansa, jonka jälkeen tutkija tekee tutkittavasta asiasta omia perusteltuja tulkintojaan. (Ojasalo ym. 2009, 94.)

Tutkimuksessa apuna käytettäviä haastatteluita on erilaisia ja ne vaihtelevat strukturointiasteeltaan eli miten kiinteästi kysymykset ovat aseteltu ja kuinka paljon haastattelija voi itse joustaa haastattelutilanteessa. Täysin strukturoidussa haastattelussa kysymykset on aseteltu valmiiksi ja ne esitetään ennalta määrättyssä järjestyksessä haastateltavalle. Vastauksen sisältö jätetään kuitenkin avoimeksi. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset on ennalta määrättyjä, mutta haastattelija voi vaihdella niiden järjestystä haastattelutilanteessa, myös kysymysten sanamuodot voivat vaihdella. Lisäksi tiettyjä kysymyksiä voidaan jättää kysymättä tai keksiä uusia haastattelutilanteeseen soveltuvia kysymyksiä. Haastattelut on jaettu yleensä strukturoituihin lomakehaastatteluihin sekä muihin haastatteluihin, joista esimerkkinä on teemahaastattelu. (Ojasalo ym. 2009, 95, 97.) Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto, jossa on haastattelun aihepiirit eli teema-alueet tiedossa, mutta kysymyksillä ei ole tarkkaa muotoa ja järjestystä (Hirsjärvi ym. 2007, 203). Avoimessa haastattelussa haastattelija ja haastateltava keskustelevat yleisesti haastatteluaiheesta tai -ongelmasta (Ojasalo ym. 2009, 97). Avoimessa haastattelussa ei käytetä apuna kiinteää runkoa ja se muistattaa eniten keskustelua haastateltavan ja haastattelijan välillä (Hirsjärvi ym. 2007, 204).

Tässä opinnäytetyössä käytetään sekä laadullista tutkimusmenetelmää (haastattelu) että määrällistä tutkimusmenetelmää (tilinpäätösanalyysi ja laskelmat). Tutkimusaineisto koostuu Sataosaajat Osuuskunnan tilinpäätöstiedoista, kahden teemahaastattelun vastauksista sekä kirjanpitäjälle esitetyistä suullisista kysymyksistä tarkentavien tietojen saamiseksi.

Opinnäytetyössä apuna hyödynnetty haastattelu on muodoltaan teemahaastattelu, jossa haastateltiin kahta yrityksen avainhenkilöä eli Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajaa sekä sen kirjanpitäjää. Haastatteluiden avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolinen käsitys yrityksen toiminnasta ja taloudelliseen tilaan vaikuttavista tekijöistä. Haastattelun kysymykset (Liite 1) oli jaoteltu teemoittain, jotka käsitelivät Sataosaajat Osuuskunnan talouden järjestämistä, talouden eri osa-alueita sekä kannattavuutta. Haastattelukysymyksiä jätettiin haastattelun aikana tarvittaessa pois

kokonaan tai ne kysyttiin tilanteeseen sopivalla tavalla. Haastattelukysymykset eivät olleet strukturoituja, vaan ne toimivat tukikysymyksinä. Haastattelut järjestettiin samana päivänä, mutta eri aikaan ja eri paikoissa (toinen osuuskunnan omassa toimistotilassa ja toinen haastatteluista erään tilitoimiston tiloissa). Haastatteluja ei nauhoitettu, vaan niistä tehtiin muistiinpanot, jotka sitten kirjoitettiin tietokoneella yhteenvedoksi. Haastattelut tehtiin tutkimuksen alkuvaiheessa. Lisäksi tarkentavia kysymyksiä suoritettiin suullisesti osuuskunnan kirjanpitäjälle tutkimuksen loppuvaiheessa.

Tilinpäätösanalyysin avulla pyrittiin saamaan tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja sen kehittymisestä tarkasteluvuosien aikana. Tilinpäätösanalyysin luomisessa käytettiin hyväksi Sataosaajat Osuuskunnan virallista tuloslaskelmaa ja tasetta. Tilinpäätösanalyysiä varten yrityksen tuloslaskelma ja tase oikaistiin noudattamalla Yritystutkimus ry:n ohjeita. Tuloslaskelman ja taseen oikaisujen avulla saatiin oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen tilinpäätöstiedoista. Tilinpäätösanalyysi koostui prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta, trendianalyysistä sekä tunnuslukuanalyysistä. Prosenttilukumuotoisen tuloslaskelman avulla tarkasteltiin yrityksen kulurakennetta ja trendianalyysin avulla yrityksen liikevaihdon sekä kulujen muutoksia. Tunnuslukuanalyysin avulla tarkasteltiin yrityksen taloudellista menestymistä.

Opinnäytetyössä apuna käytetyt laskelmat koostuivat muun muassa katetuottolaskelmasta ja herkkyyksianalyysistä, joiden avulla saatiin selville, minkälaisia toimenpiteitä yrityksen kannattaisi käyttää kannattavuutensa parantamiseksi. Laskelmat luotiin hyödyntämällä yrityksen pidennettyä tuloslaskelmaa.

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimusten tulosten luotettavuus ja pätevyys vaihtelevat aina, vaikka tutkimuksessa pyrittäisiin välttämään virheiden syntyminen. Sen takia tutkimuksissa pyritään arvioimaan niiden luotettavuutta. Apuna luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää erilaisia mittaus- ja tutkimustapoja. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tutkimuksen reliabelius tarkoittaa mittaustulosten toistettavuutta, joten sillä tarkoitetaan tutkimuksen tai mittauksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen reliabelius voidaan todeta esimerkiksi siten, että tiettyä henkilöä tutkitaan eri tutkimuskertoina, mutta tutkimuksen tulokset ovat samat tai siten, että kaksi arvioijaa päätyy samanlaiseen tulokseen. Tuloksia voidaan silloin pitää reliabeleina. Mittareiden luotettavuuden arvioinnin avuksi on lisäksi kehitetty kvantitatiivisissa tutkimuksissa erilaisia tilastollisia menettelytapoja, myös kansainvälisesti testattuja mittareita. (Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Tutkimuksen validius eli pätevyys tarkoittaa mittarin tai tutkimusmenetelmän kykyä mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin tutkimuksessa mitata. Mittarit ja menetelmät, joita tutkimuksessa hyödynnetään, eivät aina vastaa sitä todellisuutta, jota tutkija haluaa tutkia. Esimerkiksi kyselylomakkeisiin vastaajat voivat käsittää kysymykset toisin kuin tutkija on ne ajatellut. Näin ollen tutkimuksen tuloksia ei voida pitää tosina ja pätevinä, jos tutkija käsittelee saamansa vastaukset alkuperäisen ajatuksensa perusteella. Mittari aiheuttaa silloin tuloksiin virheen. (Hirsjärvi ym. 2007, 226-227.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei oikein haluta käyttää termejä validius ja reliabelius, sillä ne kytketään usein vain kvantitatiiviseen tutkimukseen. Esimerkiksi saataan aiheellisestikin ajatella, että kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat kuvaukset ovat ainutlaatuisia, eikä kahta samanlaista tapausta ole. Jollakin tavalla tulisi kuitenkin pystyä arvioimaan tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä, vaikka edellä mainittuja termejä ei siinä apuna käytettäisikään. Laadullisessa tutkimuksessa tärkeimpinä asioina pidetään henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvauksia, jolloin pohditaan sopiiko selitys tai tulkinta kuvaukseen eli onko selitys sillä tavalla luotettava. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.)

Laadullisessa tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa tutkijan tarkalla selostuksella tutkimuksen toteuttamisesta ja sen eri vaiheista. Aineiston tuottamisen olosuhteet olisikin kerrottava selkeästi ja totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Tutkimuksen luotettavuutta voidaan parantaa myös käyttämällä triangulaatiota eli tutkimalla asiaa useista eri näkökulmista esimerkiksi käyttämällä erilaisia aineistoja ja tiedonkeruumenetelmiä (Ojasalo ym. 2009, 94).

Opinnäytetyössä tehdyssä tutkimuksessa pyrittiin tutkimustulosten hyvään luotettavuuteen ja virheettömyyteen. Tutkimuksen reliabiliteetin voidaan todeta olevan hyvä, sillä tutkimuksessa on käytetty apuna laskelmia, jotka perustuvat laskentatoimen peruskaavoihin. Myös esimerkiksi tilinpäätösten oikaisujen tekemisessä on hyödynnetty Yritystutkimus ry:n ohjeistusta. Tutkimuksen reliabiliteettia kasvatti tarvittavien oikaisujen määrän jääminen pieneksi, eikä tulkinnanvaraisia tilinpäätöseriä ollut. Haastattelut tutkimusta varten toteutettiin rauhallisissa ympäristöissä (kahden eri yrityksen tiloissa) kiireettömästi. Samanlaista tutkimusta tehtäessä uudestaan kyseiselle yritykselle päästäisiin varmasti samanlaiseen lopputulokseen.

Myös tutkimuksen validiteetin voidaan todeta olevan hyvä, sillä käytetyt tutkimusmenetelmät sekä mittarit sopivat tähän tutkimukseen ja ne ovat yleisesti paljon käytettyjä. Tämän tutkimuksen validiteettia voi heikentää esimerkiksi se, että haastattelija on ymmärtänyt jonkun haastateltavan antaman vastauksen väärin tai haastateltava on ymmärtänyt haastattelukysymyksen toisella tavalla kuin haastattelija on alun perin tarkoittanut. Validiteettia on kuitenkin tämän osalta yritetty parantaa miettimällä, sopiiko haastateltavan antama vastaus kysytyyn kysymykseen.

Tutkimuksen luotettavuutta on lisätty tutkimuksen etenemisen ja sen eri vaiheiden tarkalla selostuksella. Esimerkiksi haastatteluolosuhteet ja paikat on kerrottu tutkimuksessa. Lisäksi tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että siinä on hyödynnetty triangulaatiota eli eri tutkimusmenetelmiä. Tutkimuksen luotettavuutta kuitenkin heikentää se, että haastatteluja ei nauhoitettu, jolloin jotakin tärkeätä tietoa on saattanut jäädä haastattelijan huomaamatta. Tutkimuksen pätevyyteen taas vaikuttaa se, onko haastattelija osannut tulkita ja analysoida tutkimusaineistoa oikein.

5 OPINNÄYTETYÖN TOIMEKSIANTAJA

5.1 Sataosaajat Osuuskunnan esittely

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Sataosaajat Osuuskunta, joka on vuonna 1994 perustettu porilainen yritys. Sataosaajat Osuuskunta on työosuuskunta eli se on jäsentensä omistama yritys. Se tarjoaa erilaisia palveluita sekä yksityisille että yrityksille. Yhteensä siellä on jäseniä ja työntekijöitä noin 30. Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajana toimii Tuula Merikivi ja hallituksen puheenjohtajana Ari Niemenmaa. (Sataosaajat Osuuskunnan www-sivut 2015.) Sataosaajat Osuuskunnan virallisen tuloslaskelman mukaan vuoden 2014 liikevaihto oli noin 354 000 €.

Sataosaajat Osuuskunnan tarjoamiin palveluihin kuuluvat muun muassa erilaiset hyvinvointipalvelut, kuten siivous- ja kotitalouspalvelut, henkilökohtaiset avustamis- palvelut, kauneushoitopalvelut, astanga-jooga, luontaishoidot sekä puutarhapalvelut. Osuuskunnan sähköasentajat tekevät alihankintatöitä yrityksille, mutta myös hoitavat kotitalouksien sähkö- ja kaapelointityöt. Yrityspalveluiden päätuotteena osuuskunnalla on erilaiset taloushallinnon työt, kuten kirjanpito, palkanlaskenta, laskutus sekä tilinpäätökset. Yrityksille se tarjoaa lisäksi muun muassa käännöstöitä, työvoiman vuokrausta ja nettisivujen tekemistä. (Sataosaajat Osuuskunnan www-sivut 2015.)

Osuuskunnan tarjontaan kuuluvat myös erilaiset käsityöalan tuotteet, kuten hevosvarusteet, nuket ja kudonnaiset. Lisäksi tarjotaan ompelupalvelua. Sataosaajat Osuuskunnalla on tarjolla erilaisia kouluttajia, jotka järjestävät koulutuksia, kursseja ja projekteja erityisesti osuuskunnan toimintaan liittyen. (Sataosaajat Osuuskunnan www-sivut 2015.)

5.2 Sataosaajat Osuuskunnan talouden järjestäminen

Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan mukaan yrityksen tavoitteena on työosuuskunnan tavoitteiden mukaisesti saada työntekijöille työtä ja kunnan palkka. Hänen mukaansa Sataosaajat Osuuskunta ei tavoittele voittoa, vaan tavoitteena on

nollatulotus. Haastattelun perusteella ilmeni myös, että yrityksen tavoitteena on pysyä vakavaraisena ja toimintakykyisenä sekä taata näin toiminnan jatkuvuus.

Yrityksen toimitusjohtajan mukaan Sataosaajat Osuuskunnalla on palkattuna oma kirjanpitäjä/taloudenhoitaja, joka hoitaa talouteen liittyvät asiat eli kirjanpidon, laskutuksen, palkanmaksun sekä muun talouden hoidon. Osuuskunnan kirjanpitäjä kertoi, että hän on töissä Sataosaajat Osuuskunnassa noin 10 päivää kuukaudessa. Toimitusjohtajan mukaan yrityksellä on ollut oma kirjanpitäjä perustamisesta asti. Hänen mukaansa omaa kirjanpitäjää pidetään vahvuutena, sillä oma kirjanpitäjä pystyy paneutumaan Sataosaajat Osuuskunnan asioihin ja on kiinnostunut yrityksen asioista, toisin kuin esimerkiksi isojen tilitoimistojen työntekijät. Toimitusjohtajan mielestä omalla kirjanpitäjällä on myös enemmän ymmärrystä työosuuskunnan asioista.

Yrityksen kirjanpitäjän mukaan Sataosaajat Osuuskunnassa työntekijöiden palkka muodostuu hyvin eri tavalla kuin esimerkiksi tavallisessa osakeyhtiössä työskentelevien palkka. Hänen mukaansa työntekijöiden palkka muodostuu heidän omasta mynnistään, josta jää osuuskunnalle tietty kate (tässä opinnäytetyössä tätä kutsutaan kateprosentiksi), joka on määrältään eri osuuskunnan jäsenellä ja ei-jäsenellä. Toimitusjohtajan mukaan tarkkaa prosenttia ei haluta kertoa julkisesti. Haastateltavien mukaan tällä osuudella osuuskunta pyrkii kattamaan kiinteät kulunsa. Toimitusjohtajan mukaan taloudenhoitajalle ja toimitusjohtajalle maksetaan osa-aikaista palkkaa, joka poikkeaa edellä mainitusta käytännöstä.

Yrityksen toimitusjohtajan mukaan Sataosaajat Osuuskunnassa ylijäämä jätetään pääsääntöisesti aina ylijäämä- /tappiotilille. Hänen mukaansa ainoastaan yhden kerran on jaettu osuusmaksuille korkoa ja toisen kerran on tehty rahastokorotus osuusmaksuille. Toimitusjohtaja kertoi, että mikäli osuuskunnalle syntyy alijäämää, kateetaan se vanhoilla voittovaroilla. Haastateltavien mukaan tarvittaessa kateprosenttia on nostettu ylöspäin alijäämän syntymisen estämiseksi. Toimitusjohtajan mukaan vanhaa varallisuutta käytetään tarvittaessa budjetin ylittäviin menoihin. Hänen mukaansa esimerkkinä tästä voidaan mainita Sataosaajat Osuuskunnan 20-vuotis syntymäpäiväjuhlat.

5.3 Sataosaajat Osuuskunnan talouden seuranta

Haastateltavien mukaan Sataosaajat Osuuskunnan taloudellinen tilanne käydään läpi kuukausittain hallituksen kokouksessa. Heidän mukaansa kirjanpitäjä käy sen läpi tuloslaskelman ja taseen perusteella. Haastatteluiden perusteella ilmeni, että Sataosaajat Osuuskunnan talouden suunnittelussa ja toteutuksessa käytetään apuna osastokohtaista budjettia ja budjetilla onkin niissä iso merkitys. Toimitusjohtajan mukaan kannattavuusbudjettia pidetään välttämättömänä osuuskunnan sisäisessä käytössä, jossa se toimiikin johdon välineenä kannattavuuden seuraamisessa. Toimitusjohtaja kertoi lisäksi, että budjetin teko aloitetaan syksyllä ja se valmistuu kevään kokousta varten. Hänen mukaansa budjetti laaditaan aina tilikaudeksi kerrallaan. Haastateltavien mukaan kuukausittaista seuranta pidetään tärkeänä, jotta voidaan reagoida tarvittaessa ongelmiin ja tehdä ajoissa tarvittavia korjaavia toimenpiteitä. Lisäksi haastateltavien mukaan osastokohtaista seuranta pidetään tärkeänä, koska monialaisella yrityksellä kulurakenne on erilainen toimialoittain ja katteet vaihtelevat niiden välillä. Yrityksen kirjanpitäjän mukaan kuukausiraportoinnin avulla saadaan seurattua talouden eri osa-alueiden tilanteita sekä saadaan selville esimerkiksi myyntisaamisten ja ostovelkojen tämän hetkinen tilanne.

Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan mukaan osuuskunnan käytössä on lisäksi erilaisia osastokohtaisia laskelmia, jotka johdetaan osastokohtaisesta budjetista. Osuuskunnan kirjanpitäjän mukaan käytössä on esimerkiksi laskelma, jossa asiakkaalta saaduista tuloista vähennetään yritykselle palkkaamisesta aiheutuneet kulut (muun muassa lakisääteiset vakuutukset, sotu-maksut, vastuu- ja oikeusturvavakuutukset), arvonlisävero sekä osuuskunnan kate. Hänen mukaansa laskelman avulla jäljelle jääneestä osuudesta maksetaan sitten työntekijälle palkka. Kirjanpitäjän mukaan tällä tavalla saadaan vältettyä hinnoitteluriskiä yrityksen osalta. Hänen mukaansa Osuuskunnan tulee kuitenkin huolehtia, että osuuskunnalle tuleva kate riittää sen kiinteiden kulujen kattamiseen ja tätä seurataan erityisesti budjetoinnin avulla. Kirjanpitäjä Minna Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) kiinteiden kulujen määrää seurataan yrityksessä myös osastokohtaisen budjetin avulla. Hänen mukaansa kiinteiden kulujen toteutunutta määrää verrataan vuosittain budjetoituun määrään sekä analysoidaan eroja niiden välillä. Kannattavuutta tarkkaillaan toimitusjohtajan mukaan vertaamalla nykyhetkistä tilannetta kannattavuusbudjettiin.

Sataosaajat Osuuskunnan kirjanpitäjän mukaan kannattavuutta varten ei tehdä erikseen mitään raportteja, vaan sen tarkkailussa hyödynnetään kuukausittain otettavaa tuloslaskelmaa, josta katsotaan läpi tuotot, kulut sekä tulos. Osuuskunnan toimitusjohtajan mukaan hallitukselle raportoidaan osastokohtaisesta tuottavuudesta. Hänen mukaansa hallitus päättää osuuskunnan tarkan kateprosentin, jolle osuuskuntakokous taas päättää raamit eli missä rajoissa prosentti pitäisi olla. Lisäksi toimitusjohtajan mukaan kannattavuuden seuranta on osittain myös sen varmistaminen, että kateprosentti pysyy riittävällä tasolla. Sataosaajat Osuuskunnan kirjanpitäjän mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) käyttöön on otettu nyt välitilinpäätöksen laatiminen kaksi kertaa vuodessa, jolloin taloudellista tilannetta kannattavuuden osalta voidaan seurata tarkemmin.

Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan mukaan yrityksen käytössä ei ole tällä hetkellä mitään erityisempiä tunnuslukuja taloudellisen tilan tarkkailemisen apuna, sillä tunnuslukujen seurannan ei ajatella tuovan lisäarvoa liiketoimintaan. Haastateltavien mukaan kannattavuuden seuraamista pidetään kuitenkin tärkeänä, jotta voidaan tarvittaessa nostaa kateprosenttia tai säästää kiinteissä kuluissa oikeaan aikaan. Erityisesti kulujen määrää ja liikevaihdon suuruutta seurataan jatkuvasti kirjanpitäjän mukaan. Yrityksen toimitusjohtajan mukaan kannattavuutta voitaisiin kuitenkin tarkastella ja mitata useamminkin esimerkiksi kuukausittain. Toimitusjohtaja kertoi, että Sataosaajat Osuuskunnalle on tehty tunnuslukuanalyysija ulkoista käyttöä varten ja niitä on tehty useampia aikaisempina vuosina, mutta vuonna 2014 tunnuslukuanalyysia ei tehty. Myös tilinpäätösanalyysija on hänen mukaansa tehty aikaisempina vuosina, mutta ne on tehty sisäistä käyttöä varten.

5.4 Osuuskunta yhtiömuotona

Osuuskunnan toiminnan perustana toimii osuuskuntalaki. Uusi osuuskuntalaki (OKL 421/2013) astui voimaan 1.1.2014. Uuden osuuskuntalain tavoitteena oli saattaa osuuskuntien yhteisöläinsäädäntöön perustuvat toimintaedellytykset nykyaikaisen yritystoiminnan vaatimusten mukaisiksi. Osuuskuntalailla on haluttu parantaa suomalaisten osuuskuntien toimintamahdollisuuksia ja sen avulla edesauttaa osuuskunti-

en toimintaedellytyksiä yleisesti sekä suhteessa kilpailijoihin. (Mähönen & Villa 2014, 1-2.) Osuuskuntalaki sisältää muun muassa osuuskunnan keskeiset periaatteet, osuuskunnan perustamisen, osuuskunnan jäsenyyden, hallintoon ja tilinpäätökseen liittyvät määräykset sekä osuuskunnan varojen jakoon liittyvät määräykset. (OKL 421/2013.) OKL 2:1.1:n mukaan osuuskuntaa perustaessa on luotava kirjallinen perustamissopimus, jonka kaikkien osuuskunnan jäsenten on allekirjoitettava. Perustamissopimukseen on liitettävä OKL 2:2.2:n mukaan osuuskunnan säännöt, joissa on mainittava vähintään osuuskunnan toiminimi, toimipaikka sekä toimiala. Perustamissopimuksen sisällöstä määrätään OKL 2:3.1:ssä. (OKL 2:1, 2-3§.) Osuuskunnan tulee toiminnassaan siis noudattaa laatimiaan sääntöjä lain ohella. Säännöillä on lain mukainen vähimmäisisältö, mutta yleensä niihin sisällytetään myös osuuskunnan tarpeiden mukaisia määräyksiä. Säännöt toimivat siten myös jäsenten keskinäisinä pelisääntöinä osuuskunnan toimintaan liittyen. (Holopainen & Lehto 2010, 54.)

Osuuskunta on henkilöiden tai yhteisöjen yhteenliittymä, jonka tavoitteena on tukea jäsentensä toimeentuloa ja hyvinvointia. Osuuskunnan päätöksenteko eroaa muista yhtiömuodoista jäsen ja ääni -periaatteella, jolloin jokaisella jäsenellä on yhtä paljon valtaa. (Moilanen, Peltokoski, Pirkkalainen & Toivanen 2014, 17.) Yritysmuotona osuuskunta on joustava, sillä se voi ottaa ja erottaa jäsenensä sekä jäsen erota osuuskunnasta oikeastaan milloin tahansa. Osuuskunnan jäsenmäärää ja pääomaa ei ole ennalta määrätty. (Holopainen & Lehto 2010, 7.) Osuuskunnan perustajana voi olla yksi tai useampi luonnollinen henkilö, yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö. Samalla heistä tulee osuuskunnan jäseniä. (Suomen yrittäjien www-sivut 2015.) Osuuskunnan jäsenet eivät ole henkilökohtaisessa vastuussa yhtiön velvoitteista, sillä osuuskunnalla on täydellinen oikeushenkilöllisyys (Holopainen & Lehto 2010, 7; Mähönen & Villa 2014, 1). Jäsenet vastaavat velvoitteista vain osuuskuntaan sijoittamallaan summalla eli esimerkiksi osuusmaksulla (Suomen yrittäjien www-sivut 2015). Lisäksi normaalisti osuuskunnasta eroavalle jäsenelle annetaan takaisin hänen yhtiölle maksamansa osuusmaksu myöhemmin, mikäli osuuskunnalla on silloin ylijäämää (Holopainen & Lehto 2010, 8).

Osuuskunnan jäsenyyttä ei voi myydä kuten osakeyhtiöissä, eikä tarkoituksena ole voiton tuottaminen omistajille. Osuuskuntien tavoitteena on kuitenkin taloudellisesti kannattava yritystoiminta toisin kuin yhdistyksillä. Pyrkimyksenä on voiton maksii-

moimisen sijaan yleensä keskittyä jäsentensä hyvinvointiin, tuotteiden ja palveluiden laatuun sekä kestäväan tuotantoon ja yhteiskunnalliseen hyvään. (Moilanen ym. 2014, 17).

Osuuskunnan nettovarallisuus ja ylijäämä ovat yhtiön varallisuutta (Holopainen & Lehto 2010, 8). Ylijäämän käyttö ei perustu pääoman sijoittamiseen, vaan se käytetään yleensä toiminnan tukemiseen tarkoitetun vararahaston kerryttämiseen (Laurinkari 2004, 32). Osuuskunnan varoja voidaan jakaa jäsenille vain lain sallimilla tavoilla (Suomen yrittäjien www-sivut 2015). Esimerkiksi nettovarallisuus voidaan jakaa jäsenille osuuskuntaa purettaessa. Ylijäämää voidaan jakaa osuuskunnan sääntöjen mukaisilla perusteilla. (Holopainen & Lehto 2010, 8.) Esimerkiksi se voidaan palauttaa jäsenille osuuskunnan palvelujen käytön suhteessa tai käyttää jäsenten koulutukseen, virkistykseen tai kulttuuritoimintaan (Laurinkari 2004, 32). Toivottavaa olisi, että vaikka osuuskunnan tavoitteena ei ole tuottaa ylijäämää, jäisi sitä myös yrityksen kehittämistä varten (Holopainen & Lehto 2010, 8). Osuuskunnan kannattavuutta tulee seurata kuten muissakin yhtiömuodoissa, vaikka usein sen tavoitteena ei olekaan voiton tuottaminen. Sen kannattavuutta voidaan seurata selvittämällä osuuskunnan myyntikatetarve laatimalla sille myynti- ja myyntikatebudjetti sekä yhdistämällä ne tulosbudjetiksi (Holopainen & Lehto 2010, 17).

Osuuskuntia on erityyppisiä, joista yksi on työosuuskunta. Työosuuskunta on jäsentensä omistama yritys, jossa he työskentelevät ja omistavat tuotantovälineensä yhdessä (Sataosaajien www-sivut 2015). Erityisesti monialaisissa työosuuskunnissa jäsenet etsivät työnsä itse, mutta laskutus, palkanmaksu sekä muut hallinnon toimet on järjestetty yhteisesti osuuskunnan nimissä (Moilanen ym. 2014, 17).

6 SATAOSAAJAT OSUUSKUNNAN TALOUDELLISEN TILAN ANALYSOINTI

6.1 Tuloslaskelman ja taseen oikaisut

Tilinpäätösanalyysin avulla pyritään saamaan eri tilikaudet ja yritykset keskenään vertailukelpoisiksi ja apuna siinä käytetään tuloslaskelman ja taseen oikaisuja. Tuloslaskelman oikaisujen avulla saadaan liiketoiminnan volyymin ja kannattavuudesta mahdollisimman oikea ja vertailukelpoinen kuva, kun taas taseen oikaisujen avulla saadaan oikea ja vertailukelpoinen kuva yrityksen taloudellisesta asemasta tilinpäätöshetkellä. Esimerkiksi virallisessa tuloslaskelmassa ei esitetä myynti- ja käyttökatetta, mutta ne löytyvät oikaistusta tuloslaskelmasta. Yksityiskohtaisemman tarkastelun avuksi tarvitaan yrityksen sisäisen laskennan tietoja, sillä esimerkiksi muuttuvien ja kiinteiden kustannusten osuus ei selviä oikaistusta tuloslaskelmasta. (Yritystutkimus ry 2011, 17, 31.)

Oikaistussa tuloslaskelmassa yrityksen liikevaihto muodostuu yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvien tuotteiden ja palveluiden myyntituotoista, joista vähennetään annetut alennukset, arvonalisävero sekä muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot. Liiketoiminnan muihin tuottoihin kuuluvat oikaistussa tuloslaskelmassa tuotot, jotka liittyvät yrityksen toimintaan ja ovat luonteeltaan lähellä liikevaihtoa. Kuitenkin olennaiset ja kertaluontoiset liiketoiminnan muut kulut siirretään satunnaisiin tuottoihin ja niiden hankkimisesta aiheutuneet kulut siirretään liiketoiminnan muista kuluista satunnaisiin kuluihin, jotta eri vuodet ja yritykset saataisiin paremmin vertailukelpoisiksi. Oikaistun tuloslaskelmassa liiketoiminnan muita kuluja ovat kaikki yrityksen varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvat kulut, joita ei ole tuloslaskelmassa erikseen mainittu. (Yritystutkimus ry 2011, 17-18, 21.)

Oikaistun tuloslaskelman aine- ja tarvikekäyttö lasketaan vähentämällä virallisen tuloslaskelman aine- ja tavaraostoista varastojen lisäys tai lisäämällä niihin varastojen vähennys. Henkilöstökulut koostuvat oikaistussa tuloslaskelmassa ennakonpidätyksen alaisista palkoista ja niihin verrattavista kuluista sekä välittömästi palkan perusteella määrättyistä kuluista kuten sosiaaliturvamaksuista, pakollisista ja vapaaehtoisista henkilövakuutusmaksuista sekä eläkekuluista. Oikaistussa tuloslaskelmassa tu-

lee tehdä laskennallinen palkkorjaus tietyissä tapauksissa, jotta yritysten tilinpäätöstiedoista tulisi yritysten välisessä kannattavuustarkastelussa vertailukelpoisia. Esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan palkkaa ei sisällytetä koskaan tuloslaskelmaan, joka vaikeuttaa yritysten välistä vertailua. Tilinpäätösanalyysissä suositellaan tekemään palkkorjaus, jos omistajien työpanos on ilmeinen, mutta työpanosta vastaava palkka ei ole tuloslaskelmassa laitettu kuluksi. (Yritystutkimus ry 2011, 17-20.)

Tuloslaskelmassa esitetään poistosuunnitelman mukaiset tilikauden poistot, jotka pohjautuvat pysyvien vastaavien hankintamenuun sekä niiden taloudelliseen käyttöikään. Oikaistussa tuloslaskelmassa käytetään suunnitelman mukaisina poistoina EVL:n maksimipoistoja, mikäli tehdyt poistot eivät ole suhteessa pysyvien vastaavien määrään tai laatuun tai poistoajat ylittävät selvästi KILAn antamat suositukset. Oikaistun tuloslaskelman muut korko- ja rahoitustuotot koostuvat tuotoista, jotka johtuvat vaihtuvien vastaavien saamisista, rahoitusarvopapereista sekä näistä johtuvista kurssieroista. Tuloslaskelmaa oikaistaessa mahdolliset kurssivoitot siirretään kurssierot kohtaan. Rahoitustuottoihin sisältyvät käyvän arvon muutokset ovat oikaistussa tuloslaskelmassa kokonaistuloksen alapuolella. Oikaistussa tuloslaskelmassa korkokulut ja muut rahoituskulut muodostuvat pääasiassa vieraan pääoman kuluista. Tuloslaskelmaa oikaistaessa mahdolliset kurssitappiot siirretään kurssieroihin ja rahoituskulujen sisältämät käyvän arvon muutokset kokonaistuloksen alapuolelle tuloksen järjestelyeriin. (Yritystutkimus ry 2011, 22, 24.)

Sataosaajat Osuuskunnan tuloslaskelman oikaisut tehtiin noudattamalla Yritystutkimus ry:n kululajikohtaisen tuloslaskelman oikaisukaavaa (Liite 2). Oikaisut tehtiin noudattamalla kyseistä oikaisukaavaa, koska yrityksen virallinen tuloslaskelma on myös kululajikohtainen. Sataosaajat Osuuskunnan oikaistu tuloslaskelma vuosilta 2010-2014 löytyy taulukosta 1.

Taulukko 1. Sataosaajat Osuuskunnan oikaistu tuloslaskelma vuosilta 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Liikevaihto	353 785,12	363 715,79	352 472,64	347 651,33	283 990,67
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	1 353,72	2 258,10	0,00	0,00
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	353 785,12	365 069,51	354 730,74	347 651,33	283 990,67
Aine- ja tarvikekäyttö	-27 811,26	-35 168,02	-57 141,37	-53 521,47	-19 038,53
Ulkopuoliset palvelut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Henkilöstökulut	-304 213,27	-296 498,20	-266 970,61	-270 416,37	-248 500,20
Liiketoiminnan muut kulut	-38 669,95	-38 629,66	-34 740,39	-29 936,23	-29 054,38
Käyttökate	-16 909,36	-5 226,37	-4 121,63	-6 222,74	-12 602,44
Suunnitelman mukaiset poistot	-610,51	-807,53	-1 050,92	-1 401,51	-2 096,01
Liiketulos	-17 519,87	-6 033,90	-5 172,55	-7 624,25	-14 698,45
Muut korko- ja rahoitustuotot	1 136,42	1 122,03	1 981,82	700,29	1 494,36
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-27,18	0,00	-2,56	-90,56	0,00
Nettotulos	-16 410,63	-4 911,87	-3 193,29	-7 014,52	-13 204,09
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00	788,25	562,89	0,00
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden kokonaistulos	-16 410,63	-4 911,87	-2 405,04	-6 451,63	-13 204,09

Sataosaajat Osuuskunnan tuloslaskelmien oikaisutarve jäi hyvin vähäiseksi ja koostui virallisten tilinpäätöserien uudelleenryhmittelystä ja välitulosten laskemisesta (käyttökate, liiketulos, nettotulos). Sataosaajat Osuuskunnan oikaistussa tuloslaskelmassa ensimmäisenä erinä ovat liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot, jotka saadaan suoraan sen virallisesta tuloslaskelmasta samoilla nimikkeillä. Oikaistussa tuloslaskelmassa liiketoiminnan muita tuottoja ei oikaistu satunnaisiin tuottoihin, sillä pidennetty tuloslaskelman mukaan ne koostuvat osittain liittymismaksuista, mutta muuta liiketoiminnan muiden tuottojen koostumisesta ei selviä tuloslaskelmasta. Määrältään liiketoiminnan muut tuotot eivät ole olennaisia ja liittymismaksut eivät ole luonteeltaan kertaluonteisia, vaan osuuskunnalle kertyy niitä aina uuden jäsenen liittyessä osuuskuntaan. Myöskään satunnaisiin kuluihin ei tullut mitään oikaistavaa. Oikaistussa tuloslaskelmassa liiketoiminnan tuotot yhteensä muodostuu liikevaihdon ja liiketoiminnan muiden tuottojen yhteismäärästä.

Oikaistun tuloslaskelman aine- ja tarvikekäyttö muodostui virallisen tuloslaskelman ostoista tilikauden aikana, joista vähennettiin varastojen lisäykset ja vastaavasti lisättiin varastojen vähennykset. Oikaistun tuloslaskelman henkilöstökulut sisältävät virallisen tuloslaskelman palkat ja palkkiot sekä eläkekulut ja muut henkilösivukulut. Laskennallista palkkakorjausta ei tehty oikaistuun tuloslaskelmaan, sillä tuottojen aikaansaamiseksi tarvittujen henkilöiden palkat ja muut vastaavat kulut sisältyvät jo

tuloslaskelman henkilöstökuluihin. Sataosaajat Osuuskunnan liiketoiminnan muut kulut oikaistussa tuloslaskelmassa tulevat suoraan virallisen tuloslaskelman samannimisestä erästä, eikä niissä ollut mitään oikaistavaa. Liiketoiminnan muut kulut koostuvat Sataosaajat Osuuskunnassa muun muassa toimitilavuokrista, matka- ja edustuskuluista sekä mainonnasta ja myynnin edistämisestä.

Sataosaajat Osuuskunnan virallista tuloslaskelmaa tarkemmin tarkastelemalla huomataan, että taseen aineettomista hyödykkeistä sekä aineellisista hyödykkeistä (koneet ja kalusto) on tehty tarkastelujakson aikana EVL:n maksimipoistot eli 25 % menojäännöksestä. Tämän johdosta oikaistun tuloslaskelman suunnitelman mukaisiin poistoihin ei tehdä oikaisuja. Oikaistun tuloslaskelman muut korko- ja rahoitustuotot, korkokulut ja muut rahoituskulut sekä satunnaiset tuotot tulivat suoraan virallisen tuloslaskelman samannimisistä eristä, eikä niissä ollut mitään oikaistavaa. Sataosaajat Osuuskunnan taseen oikaisut tehtiin noudattamalla Yritystutkimus ry:n taseen oikaisukaavaa (Liite 3). Sataosaajat Osuuskunnan oikaistu tase vuosilta 2010–2014 löytyy taulukoista 2 ja 3.

Taulukko 2. Sataosaajat Osuuskunnan oikaistun taseen vastaavaa -puoli vuosilta 2010-2014

VASTAAVAA					
Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
<u>Pysyvät vastaavat</u>					
Muut aineettomat hyödykkeet	255,52	340,72	351,07	468,10	624,13
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	255,52	340,72	351,07	468,10	624,13
Koneet ja kalusto	1 575,92	2 101,23	2 801,64	3 735,53	4 981,01
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	1 575,92	2 101,23	2 801,64	3 735,53	4 981,01
Pysyvät vastaavat yht.	1 831,44	2 441,95	3 152,71	4 203,63	5 605,14
<u>Vaihtuvat vastaavat</u>					
Aineet ja tarvikkeet	1 294,00	1 794,00	1 794,00	0,00	0,00
Vaihto-omaisuus yhteensä	1 294,00	1 794,00	1 794,00	0,00	0,00
Myyntisaamiset	20 973,36	20 500,53	25 689,83	28 470,87	22 721,21
Muut saamiset	1 617,66	1 372,37	3 211,70	401,67	8 029,36
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	22 591,02	21 872,90	28 901,53	28 872,54	30 750,57
Rahat ja arvopaperit	99 636,81	141 571,27	123 884,75	137 867,00	131 584,06
Vaihtuvat vastaavat yht	123 521,83	165 238,17	154 580,28	166 739,54	162 334,63
VASTAAVAA YHT.	125 353,27	167 680,12	157 732,99	170 943,17	167 939,77

Taulukko 3. Sataosaajat Osuuskunnan oikaistun taseen vastattavaa -puoli vuosilta 2010-2014

VASTATTAVAA					
Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
<u>Oma pääoma</u>					
Osuuspääoma	3 100,00	3 100,00	4 000,00	4 300,00	4 200,00
Vararahasto	10 932,22	10 932,22	10 932,22	10 932,22	10 932,22
Edellisten tilikausien ylijäämä	81 357,71	86 269,58	88 674,62	95 126,25	108 330,34
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-16 410,63	-4 911,87	-2 405,04	-6 451,63	-13 204,09
Oma pääoma yht.	78 979,30	95 389,93	101 201,80	103 906,84	110 258,47
<u>Vieras pääoma</u>					
Saadut ennakot	0,00	15 265,75	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	714,52	2 689,43	2 724,78	3 150,13	122,33
Muut korottomat lyhytaik. velat	45 659,45	54 335,01	53 806,41	63 886,20	57 558,97
Lyhytaik. vieraspääoma yht.	46 373,97	72 290,19	56 531,19	67 036,33	57 681,30
Vieras pääoma yht.	46 373,97	72 290,19	56 531,19	67 036,33	57 681,30
VASTATTAVAA YHT	125 353,27	167 680,12	157 732,99	170 943,17	167 939,77

Myös taseen oikaisutarve oli melko vähäinen ja se käsitti vain taseen erien uudelleen järjestelyyn, eikä taseeseen tarvinnut tehdä lainkaan oikaisuja. Sataosaajat Osuuskunnan oikaistun taseen pysyviin vastaaviin kuuluvat virallisesta taseesta löytyvät aineettomat oikeudet, jotka ovat oikaistussa taseessa nimikkeellä muut aineettomat hyödykkeet ja kuuluvat siis aineettomiin hyödykkeisiin. Aineelliset hyödykkeet oikaistussa taseessa sisältävät koneet ja kaluston, joka löytyy myös samalla nimellä virallisesta taseesta. Sataosaajat Osuuskunnan oikaistun taseen vaihtuvat vastaavat sisältävät aineet ja tarvikkeet, jotka löytyvät virallisesta taseesta samalla nimellä. Myyntisaamiset sisältyvät oikaistussa taseessa lyhytaikaisiin saamisiin ja se löytyy virallisesta taseesta nimellä muut myyntisaamiset. Myyntisaamisiin ei tarvinnut tehdä oikaisuja, sillä Sataosaajat Osuuskunnalla ei ole käytössään factoringrahoitusta. Mikäli yritys olisi kuitenkin käyttänyt factoringrahoitusta ja soveltanut siinä nettokirjaustapaa, olisi käytetty factoringluotto lisätty myyntisaamisiin sekä taseen velkoihin (Yritystutkimus ry 2011, 38). Oikaistun taseen erään muut saamiset on yhdistettynä virallisen taseen lainasaamiset sekä siirtosaamiset, joiden yhteissumma on siis lyhytaikaiset saamiset yhteensä. Virallisen taseen rahat ja pankkisaamiset löytyvät oikaistun taseen erästä rahat ja rahoitusarvopaperit.

Sataosaajat Osuuskunnan oikaistun taseen omapääoma koostuu osuuspääomasta, vararahastosta, edellisten tilikausien yli-/ alijäämästä sekä tilikauden yli-/ alijäämästä ja ne poikkeavat hieman nimikkeiltään muista yhtiömuodoista. Esimerkiksi osuuskunnan osuuspääoma on vastaava erä kuin osakeyhtiön osakepääoma. Sataosaajat

Osuuskunnan oikaistun taseen lyhytaikaiseen vieraaseen pääoman sisältyvät saadut ennakot sekä ostovelat ja ne löytyvät virallisesta taseesta samoilla nimillä. Sataosaajat Osuuskunnan ostovelkoihin ei tarvinnut tehdä oikaisuja, mutta jos ne olisivat sisältäneet osamaksuvelkoja, olisi ne siirretty lyhytaikaiseen korolliseen vieraaseen pääomaan (Yritystutkimus ry 2011, 48). Muut velat sekä siirtovelat kuuluvat oikaistun taseen lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, mutta siellä ne ovat yhdistettynä muihin korottomiin lyhytaikaisiin velkoihin.

6.2 Kulurakenne ja kulujen kehittyminen

Sataosaajat Osuuskunnan kulurakenteen tarkastelemiseksi laadittiin prosenttilukumuotoisen tuloslaskelma vuosilta 2010-2014 (Taulukko 4). Prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma muodostetaan suhteuttamalla tuloslaskelman erät liikevaihtoon (Niskanen & Niskanen 2004, 87).

Taulukko 4. Sataosaajat Osuuskunnan prosenttilukumuotoinen tuloslaskelma vuosilta 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Liikevaihto	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut tuotot	0,0 %	0,4 %	0,6 %	0,0 %	0,0 %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	100,0 %	100,4 %	100,6 %	100,0 %	100,0 %
Aine- ja tarvikekäyttö	7,9 %	9,7 %	16,2 %	15,4 %	6,7 %
Ulkopuoliset palvelut	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Henkilöstökulut	86,0 %	81,5 %	75,7 %	77,8 %	87,5 %
Liiketoiminnan muut kulut	10,9 %	10,6 %	9,9 %	8,6 %	10,2 %
Käyttökate	-4,8 %	-1,4 %	-1,2 %	-1,8 %	-4,4 %
Suunnitelman mukaiset poistot	0,2 %	0,2 %	0,3 %	0,4 %	0,7 %
Liiketulos	-5,0 %	-1,7 %	-1,5 %	-2,2 %	-5,2 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,3 %	0,3 %	0,6 %	0,2 %	0,5 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Välittömät verot	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Nettotulos	-4,6 %	-1,4 %	-0,9 %	-2,0 %	-4,6 %
Satunnaiset tuotot	0,0 %	0,0 %	0,2 %	0,2 %	0,0 %
Satunnaiset kulut	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Tilikauden kokonaistulos	-4,6 %	-1,4 %	-0,7 %	-1,9 %	-4,6 %

Sataosaajat Osuuskunnan prosenttilukumuotoisesta tuloslaskelmasta selviää, että suurimman osan sen kuluista muodostavat henkilöstökulut, jotka esimerkiksi vuonna

2014 liikevaihtoon suhteutettuina olivat 86,0 %. Henkilöstökulut ovatkin olleet suurin kuluerä tarkastelujakson jokaisena vuotena. Vuonna 2014 muita huomattavia kuluja olivat liiketoiminnan muut kulut, jotka olivat liikevaihtoon verrattuna 10,9 % sekä materiaalit ja palvelut, jotka olivat 7,9 % liikevaihdosta. Edellä mainitut kuluerät ovat olleet tarkastelujakson aikana suurimmat kuluerät, vaikka niiden määrä olikin tarkasteluvuosina hieman vaihdellut. Yrityksen kulurakenne on pysynyt koko tarkastelujakson ajan melko samanlaisena suuruusluokaltaan. Vuonna 2013 henkilöstökulut olivat liikevaihtoon suhteutettuina 81,5 %. Liiketoiminnan muut kulut olivat silloin 10,6 % liikevaihdosta sekä materiaalit ja palvelut puolestaan 9,7 %.

Suurin syy yrityksen tappiollisiin tuloksiin viime aikoina on kulujen liian suuri osuus liikevaihdosta. Erityisesti henkilöstökulut olivat määrällisesti liian suuret liikevaihtoon verrattuna. Yrityksen liikevaihto ei kestä näin suuria henkilöstökuluja, kun vielä yrityksen muut kulut ovat niin suuret. Prosenttilukumutoista tuloslaskelmaa tarkastellessa voidaan huomata, että henkilöstökulujen määrän muutoksella on suuri vaikutus yrityksen tulokseen. Vuosina 2010 ja 2014 henkilöstökulut olivat olleet suhteellisesti suurimmat liikevaihtoon verrattuna kuin muina vuosina, jolloin käyttökateetkin olivat negatiivisimmillaan. Esimerkiksi vuonna 2011 henkilöstökulut olivat lähes kymmenen prosenttiyksikköä pienemmät kuin vuonna 2010 ja silloin käyttökate oli melko lähellä nollaa, vaikka aine- ja tarvikekäytössä olikin tapahtunut lähes kymmenen prosenttiyksikön kasvu.

Taulukossa 5 tarkastellaan yrityksen kulujen ja liikevaihdon muutoksia trendianalyysin avulla. Trendianalyysi on laadittu vuosilta 2010-2014 ja siinä on esitetty vain tärkeimmät tuloslaskelman erät. Trendianalyysissä suhteutetaan tilinpäätöserien arvoja jonkun lähtövuoden arvoon ja tarkastellaan sen avulla tapahtunutta kehitystä (Niskanen & Niskanen 2003, 102).

Taulukko 5. Sataosaajat Osuuskunnan trendianalyysi vuosilta 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Liikevaihto	124,6 %	128,1 %	124,1 %	122,4 %	100,0 %
Aine- ja tarvikekäyttö	146,1 %	184,7 %	300,1 %	281,1 %	100,0 %
Henkilöstökulut	122,4 %	119,3 %	107,4 %	108,8 %	100,0 %
Liiketoiminnan muut kulut	133,1 %	133,0 %	119,6 %	103,0 %	100,0 %
Poistot	29,1 %	38,5 %	50,1 %	66,9 %	100,0 %

Tuloslaskelman trendianalyysin avulla voidaan huomata, että Sataosaajat Osuuskunnan liikevaihto kasvoi vuodesta 2010 vuoteen 2011 noin 22 prosenttia, jonka jälkeen liikevaihto on pysytellyt melko samansuuruisena. Aine- tarvikekäyttö on kasvanut liikevaihtoa nopeammassa tahdissa, sillä vuonna 2012 ne ovat kolminkertaiset vuoteen 2010 verrattuna. Aine- tarvikekäyttö vuonna 2014 vuoteen 2010 verrattuna on 46 prosenttia suurempi. Henkilöstökulut ovat kasvaneet vuodesta 2010 vuoteen 2014 noin 22 prosenttia. Henkilöstökulujen kasvu on kuitenkin tapahtunut melko tasaisesti tarkasteluvuosien aikana. Poistojen määrä on vähentynyt tarkastelujakson aikana joka vuosi ja vuonna 2014 poistojen määrä oli pienentynyt noin 70 prosenttia.

Sataosaajat Osuuskunnan olisikin hyvä kiinnittää huomiota sen toiminnan kannalta merkittävimpiin kulueriin, joilla on siten myös suurin vaikutus sen tulokseen. Nämä kuluerät ovat siis henkilöstökulut, aine- tarvikekäyttö sekä liiketoiminnan muut kulut. Trendianalyysin perusteella voidaan todeta, että Sataosaajat Osuuskunnan suurimmat kuluerät erityisesti aine- tarvikekäyttö on kasvanut liikevaihtoa pääosin nopeammassa tahdissa, jolla on osaltaan vaikutusta tulokseen.

6.3 Kannattavuus

Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan mukaan yritys pitää kannattavuutta tärkeimpänä talouden osa-alueenaan, jota muut talouden osa-alueet tukevat. Yrityksen kannattavuustavoitteena on hänen mukaansa nollatulos, mutta huonoina aikoina pientä tappiota ei pidetä vaarallisena.

Sataosaajat Osuuskunnan absoluuttista kannattavuutta kuvaavaksi tunnusluvuksi valittiin euromääräinen liiketulos sekä sen suhteellista kannattavuutta kuvaavaksi tun-

nusluvuiksi liikeulosprosentti. Nämä tunnusluvut valittiin, koska niiden perusteella saadaan hyvä käsitys osuuskunnan kannattavuudesta. Euromääräisen liikeuloksen avulla saadaan riittävä kuva osuuskunnan kannattavuudesta, eikä muiden tunnuslukujen avulla olisi saatu tunnuslukuanalyysiin lisäarvoa kannattavuuden osalta. Tunnuslukuanalyysiin ei valittu pääoman tuottoa kuvaavia mittareita, sillä niitä ei koettu sopiviksi mittareiksi kuvaamaan Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuutta sen omien tavoitteiden mukaisesti. Sen tavoitteena kun ei ole voiton tuottaminen omistajille vaan nollatulos. Taulukossa 6 on laskettuna euromääräinen liikeulos sekä liikeulosprosentti vuosina 2010-2014.

Taulukko 6. Sataosaajat Osuuskunnan euromääräinen ja prosentuaalinen liikeulos vuosina 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Liikeulos €	-17 519,9	-6 033,9	-5 172,5	-7 624,3	-14 698,5
Liikeulos %	-5,0 %	-1,7 %	-1,5 %	-2,2 %	-5,2 %

Sataosaajat Osuuskunnan liikeulos on ollut koko tarkastelujakson ajan negatiivinen. Vuonna 2010 liikeulos oli -14 699 € ja vuonna 2014 se oli -17 520 €. Vähiten tappiollinen liikeulos oli tarkastelujakson aikana vuonna 2012, jolloin liikeulos oli -5 173 €. Sataosaajat Osuuskunnan liikeulosprosentti on vaihdellut tarkasteluvuosien aikana -1,5 %:n ja -5,2 %:n välillä. Vuonna 2014 liikeulosprosentti oli -5,0 %. Tappiollinen liikeulosprosentti kertoo liiketoiminnan operatiivisista vaikeuksista (Balance Consultingin www-sivut 2015).

6.4 Maksuvalmius

Sataosaajat Osuuskunnan maksuvalmiutta tarkasteltiin quick ratio -tunnusluvun avulla, koska se on yleisesti käytetty maksuvalmiutta kuvaavana tunnuslukuna. Sen avulla saadaan tarkastettua Sataosaajat Osuuskunnan maksuvalmiuden tila vuosina 2010-2014, sillä Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan sekä kirjanpitäjän mielestä maksuvalmius oli silloin hyvässä kunnossa. Quick ratio -tunnusluvun valittiin erityisesti current ratio -tunnusluvun sijaan, sillä osuuskunnan vaihto-omaisuus on hyvin minimaalinen. Sataosaajat Osuuskunnan quick ratio -tunnusluku vuosilta 2010-2014 on laskettuna taulukossa 7.

Taulukko 7. Sataosaajat Osuuskunnan quick ratio -tunnusluku vuosina 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Quick ratio	2,6	2,9	2,7	2,5	2,8

Sataosaajat Osuuskunnan quick ratio -tunnusluku on pysynyt suhteellisen vakaana tarkasteluvuosien aikana. Parhaimmillaan se on ollut vuonna 2013, jolloin se oli 2,9 ja alhaisimmillaan quick ratio oli vuonna 2011, jolloin se oli 2,5. Esimerkiksi vuoden 2014 quick ratio arvolla 2,6 tarkoitetaan, että yrityksen rahoitusomaisuudella voitaisiin kattaa yrityksen lyhytaikaiset velat 2,6-kertaisesti (Niskanen & Niskanen 2004, 118). Quick ration ohjearvojen mukaan Sataosaajat Osuuskunnan maksuvalmius on koko tarkastelujakson aikana hyvä, sillä kyseisen tunnusluvun arvo ylittää jokaisena vuotena ohjearvon 1.

Tutkimusta varten haastateltujen henkilöiden mielestä Sataosaajat Osuuskunnan maksuvalmius on tällä hetkellä kunnossa, eikä siinä ole mitään parannettavaa. Osuuskunnan kirjanpitäjän mukaan yrityksen maksuvalmiudesta huolehditaan muun muassa siten, että myyntilaskuissa pidetään lyhyet maksuajat sekä noudetaan tarkkaa asiakashankintaa. Maksuvalmiutta seurataan haastateltavien mukaan esimerkiksi pankkitilin saldon perusteella. Lisäksi taseen avulla tarkkaillaan kirjanpitäjän mukaan osuuskunnan maksuvalmiutta. Osuuskunnan käytössä ei ole tällä hetkellä erityisiä maksuvalmiutta kuvaavia tunnuslukuja.

6.5 Vakavaraisuus

Sataosaajat Osuuskunnan vakavaraisuutta kuvaaviksi tunnusluvuksi valittiin omavaraisuusaste sekä suhteellinen velkaantuneisuusprosentti, koska niiden avulla saadaan monipuolinen ja riittävä kuva kohdeyrityksen vakavaraisuudesta. Nettovelkaantumisastetta ei hyödynnetty tässä tutkimuksessa, sillä Sataosaajat Osuuskunnalla ei ole korollista vierasta pääomaa lainkaan, joka on kyseisen tunnusluvun laskennassa melko isossa osassa. Vuonna 2013 osuuskunta oli saanut ennakkoja, jotka otettiin huomioon omavaraisuusastetta laskettaessa vähentämällä ne taseen loppusummasta. Lisäksi suhteellista velkaantuneisuusprosenttia laskiessa otettiin huomioon saadut en-

nakot vähentämällä ne oikaistun taseen veloista. Vuosien 2010-2014 omavaraisuusasteet ja suhteelliset velkaantuneisuusprosentit on laskettuna taulukossa 8.

Taulukko 8. Sataosaajat Osuuskunnan vakavaraisuuden tunnusluvut vuosina 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Omavaraisuusaste-%	63,0 %	62,6 %	64,2 %	60,8 %	65,7 %
Suhteellinen velkaantuneisuus (%)	13,1 %	15,7 %	16,0 %	19,3 %	20,3 %

Tarkastelujakson aikana omavaraisuusaste on pysynyt hyvin samana, vaikka se onkin sinä aikana hieman vähentynyt. Vuonna 2010 omavaraisuusaste oli 65,7 % ja taas vuonna 2014 se oli 63,0 %. Omavaraisuusaste on vähentynyt näiden vuosien välillä vain muutaman prosenttiyksikön verran. Ohjeellisten viitearvojen mukaan Sataosaajat Osuuskunnan omavaraisuus on ollut koko tarkastelujakson aikana hyvä, sillä omavaraisuusaste on ollut tarkastelujakson aikana koko ajan yli 40 %. Jatkossa yrityksen tulisikin huolehtia korkeasta omavaraisuusasteesta, sillä yrityksen omat varat toimivat tarvittaessa puskurina tappioita vastaan, joita sille voi tulla myös tulevana vuosina lisää. Sataosaajat Osuuskunnan omavaraisuusasteen pysyminen hyvänä koko tarkastelujakson ajan tappioista huolimatta on edellisten tilikausien kertyneiden ylijäämien eli voittovarojen ansiota. Huolestuttavaa kuitenkin on, että yrityksen virallisen tuloslaskelman perusteella sen vapaan oman pääoman määrä laskenut viidessä vuodessa eli vuodesta 2009 vuoteen 2014 yli 40 000 euroa.

Suhteellinen velkaantuneisuusprosentti on laskenut tasaisesti tarkastelujakson aikana joka vuosi jonkin verran. Vuonna 2010 kyseinen tunnusluku oli 20,3 % ja vuonna 2014 se oli 13,1 %. Tämän perusteella voidaan todeta yrityksen rahoitusrakenteeseen liittyvien riskien pienentyneen. Tähän on eniten vaikuttanut liikevaihdon kasvu, sillä vieraan pääoman määrä on tarkastelujaksolla vaihdellen kasvanut ja taas vähentynyt. Sataosaajat Osuuskunta on pystynyt melko hyvin kasvattamaan liikevaihtoaan lisäämättä silti vieraan pääoman määrää kovinkaan paljon. Suhteellisen velkaantuneisuuden ohjearvoja ei voida hyödyntää Sataosaajat Osuuskunnan osalta, sillä se ei harjoita tuotannollista toimintaa.

Haastateltavien mukaan Sataosaajat Osuuskunnan vakavaraisuus on tällä hetkellä kunnossa, eikä siinä ole mitään parannettavaa. Osuuskunnan kirjanpitäjän mukaan osuuskunnan vakavaraisuutta ei seurata kuukausittain, vaan seuranta tapahtuu usein vuositasolla. Haastateltavien mukaan vakavaraisuuden seurannassa ei ole käytetty mitään erityisempiä tunnuslukuja.

6.6 Liiketoiminnan laajuus ja kasvu

Sataosaajien liiketoiminnan laajuutta ja kasvua tarkastellaan euromääräisen liikevaihdon sekä liikevaihdon kasvuprosentin avulla. Nämä tunnusluvut valittiin, koska niiden avulla saadaan helposti hyvä käsitys yrityksen toiminnan laajuudesta ja kehityksestä. Tässä opinnäytetyössä ei keskitytä kovinkaan paljon yrityksen kasvun tarkastelemiseen, mutta näiden tunnuslukujen avulla saadaan silti riittävä kuva Sataosaajat Osuuskunnan liiketoiminnan kehityksestä ja laajuudesta. Sataosaajat Osuuskunnan euromääräinen liikevaihto sekä liikevaihdon kasvuprosentti vuosilta 2010-2014 on kuvattuna taulukossa 9.

Taulukko 9. Sataosaajat Osuuskunnan liiketoiminnan laajuuden ja kasvun tunnusluvut vuosina 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Liikevaihto	353 785,1	363 715,8	352 472,6	347 651,3	283 990,7
Liikevaihdon kasvu-%	-2,7 %	3,2 %	1,4 %	22,4 %	

Sataosaajat Osuuskunnan liikevaihto on tarkastelujakson aikana ollut alimmillaan vuonna 2010, jolloin se oli 283 991 € ja korkeimmillaan se on ollut vuonna 2013, jolloin se oli 363 716 €. Sataosaajat Osuuskunnan liikevaihdon kehitys on ollut positiivista vuodesta 2010 vuoteen 2013 saakka, jonka jälkeen liikevaihto laski muutamalla prosentilla. Liikevaihdon kehitys on ollut suurinta vuonna 2011, jolloin se kasvoi yli 20 %. Sen jälkeen liikevaihdon suuruus on pysynyt tarkastelujaksolla melko samansuuruisena. Kirjanpitäjä Minna Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) vuonna 2011 tapahtunut lähes 60 000 euron hyppäys johtuu pääasiassa Porin Kaupungin kanssa tehdystä sopimuksesta henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseksi.

Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuudessa on tällä hetkellä kehitettävää, mutta kannattavuuden kehittäminen sekä kasvavien kulujen hallinta ei ole mahdollista ilman liikevaihdon kasvamista, ellei esimerkiksi yrityksen tuottavuutta paranneta. Koska Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuudessa on jo nyt ongelmia, tulisi sen huolehtia erityisesti siitä, että liikevaihdon kasvu tapahtuisi jatkossa tasaisesti. Hallitulla kasvulla voitaisiin siis kattaa yrityksen kasvavia kuluja, mutta silloin tulisi myös huolehtia rahoitusrakenteen terveydestä (Salmi 2012, 251). Sataosaajat Osuuskunnan tulisi huolehtia myös kasvun kannattavuudesta, sillä sen avulla on muun muassa mahdollista kehittää toimintaansa ja toimia vapaammin haluamallaan tavalla sekä luoda uusia työpaikkoja. Kannattavan kasvun avulla Sataosaajat Osuuskunnan on helpompi pitää kaikki sidosryhmänsä tyytyväisinä. Liikevaihdon kasvu tulee vaatimaan aina jossakin vaiheessa jonkin asteista kapasiteetin lisäystä eli investointeja (Salmi 2012, 251). Sataosaajat Osuuskunta ei ole taseen perusteella tehnyt investointeja vuosien 2010–2014 välisenä aikana. Liikevaihdon kasvu tietää tulevaisuudessa lisääntyvää rahoitustarvetta. Yrityksen tulisi selviytyä kasvun vaatimasta rahoituksesta riittävästi omalla liiketoiminnallaan, muuten se velkaantuu liikaa. Jotta yritys voisi kasvaa terveellä tavalla, tarvitsee se hyvän taloudellisen perustan eli kunnossa olevan kannattavuuden, liiketoiminnan rahavirran, vakavaraisuuden sekä maksuvalmiuden. (Salmi 2012, 251.) Sataosaajat Osuuskunnan tulisikin huolehtia oman kannattavuutensa parantamisesta ensisijaisesti, jotta se voisi kasvaa terveellä tavalla tulevaisuudessa.

Sataosaajat Osuuskunnan toimitusjohtajan mukaan osuuskunta pitää liikevaihdon kasvua talouden osa-alueista vähiten tärkeänä, vaikka yrityksessä toivotaankin pientä vuosittaista kasvua. Hänen mukaansa liikevaihdon tämän hetkistä liikevaihdon suuruutta pidetään sopivana. Osuuskunnan kirjanpitäjän mukaan liikevaihdon kasvun avulla voidaan kuitenkin luoda yritykselle turvallisuutta, jotta saadaan hyvin katettua kiinteät kulut. Hänen mukaansa liikevaihdon suuruutta ja kehitystä seurataan osuuskunnassa tuloslaskelman avulla. Haastateltavien mukaan yrityksessä ei ole käytössä liikevaihdon kasvun ja kehityksen seuraamiseksi erityisempiä tunnuslukuja. Liikevaihdon suuruutta kuitenkin seurataan heidän mukaansa yrityksessä.

6.7 Kannattavuuden analysointi lyhyellä tähtämellä

Sataosaajat Osuuskunnalle laadittiin katetuottolaskelma poimimalla tietoja sen virallisesta tuloslaskelmasta. Katetuottolaskelman tuotoissa on huomioitu vain yrityksen myyntituotot (pois jätetty korkotulot, muut liiketoiminnan tuotot sekä satunnaiset tuotot). Muuttuvat kustannukset sisältävät yrityksen ostot varastonmuutoksella oikaistuna. Kiinteissä kustannuksissa ovat henkilöstökulut, poistot, korko- ja rahoituskulut sekä liiketoiminnan muut kulut. Sataosaajat Osuuskunnan katetuottolaskelma on esitetty taulukossa 10.

Taulukko 10. Sataosaajat Osuuskunnan katetuottolaskelma vuosilta 2010–2014

	2014	2013	2012	2011	2010
Tuotot	353 785,12	363 715,79	352 472,64	347 651,33	283 990,67
- Muuttuvat kustannukset	27 811,26	35 168,02	57 141,37	53 521,47	19 038,53
= Katetuotto	325 973,86	328 547,77	295 331,27	294 129,86	264 952,14
-Kiinteät kustannukset	343 520,91	335 935,39	302 764,48	301 844,67	279 650,59
= Tulos	-17 547,05	-7 387,62	-7 433,21	-7 714,81	-14 698,45

Myyntituotot ovat siis sama kuin yrityksen liikevaihto ja siinä tapahtuneita muutoksia käsiteltiin jo aiemmin tässä opinnäytetyössä. Sataosaajat Osuuskunnan muuttuvat kustannukset vaihtelevat hieman yli 19 000 eurosta yli 57 000 euroon. Korkeimmillaan muuttuvat kustannukset olivat vuosina 2011 ja 2012, jolloin ne olivat yli 50 000 euroa molempina vuosina. Yrityksen pidennetyn tuloslaskelman avulla saadaan selville, että muuttuvien kustannuksien kasvu johtuu poikkeuksellisen suurista ostoista. Kirjanpitäjä Minna Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) sähköpalveluiden osuus on ollut vuosina 2011 ja 2012 suurempi suhteessa liikevaihtoon kuin muina vuosina. Hänen mukaansa tämä vaikuttaa ostojen määrään, sillä sähkötöihin sisältyy aina iso osa myös tavaraa ja kaikki muut toimialat ovat pelkästään palveluja, eikä niissä ole lainkaan ostoja. Sataosaajat Osuuskunnan katetuottolaskelmasta voidaan huomata, että euromääräinen katetuotto on kasvanut pääsääntöisesti koko tarkastelujakson aikana. Vuonna 2010 katetuotto oli noin 265 000 euroa ja taas vuonna 2014 se oli noin 326 000 euroa. Kiinteiden kustannusten määrä on hyvin merkittävä yrityksen liikevaihtoon verrattuna. Esimerkiksi vuonna 2014 kiinteät kustannukset ovat suhteellisesti noin 97 % (=343 520,91€/353 785,12€) myyntituotoista. Kiinteät kustannukset ovat koko tarkastelujakson ajan suhteellisesti samaa luokkaa.

Hyvästä katetuotosta huolimatta Sataosaajat Osuuskunnan tulos on kiinteiden kulujen vähentämisen jälkeen melko runsaasti tappiollinen jokaisena tarkastelujakson vuotena. Katetuottolaskelman tulokset ovat virallisen tuloslaskelman tuloksia heikommat, sillä katetuottolaskelman tuotot sisältävät vain yrityksen varsinaisesta liike-toiminnasta saadut myyntituotot eikä laskelmassa ole huomioitu lainkaan liiketoiminnan muita tuottoja, korkotuottoja eikä satunnaisia tuottoja. Katetuottolaskelman tulos vaihtelee tarkasteluvuosien aikana noin -7 390 eurosta noin -17 550 euroon. Tämän johdosta voidaan todeta kiinteiden kulujen olevan liian suuret yrityksen liikevaihtoon verrattuna. Kiinteiden kulujen karsiminen onkin oikeastaan välttämätön keino yrityksen tuloksen parantamiseksi. Taulukossa 11 on yrityksen katetuotto prosentit tarkastelujakson ajalta.

Taulukko 11. Sataosaajat Osuuskunnan katetuotto prosentit vuosilta 2010–2014

	2014	2013	2012	2011	2010
Katetuotto prosentti	92,1 %	90,3 %	83,8 %	84,6 %	93,3 %

Sataosaajat Osuuskunnalla on sen liikevaihtoon verrattuna hyvin pienet muuttuvat kustannukset ja sen vuoksi sen katetuotto prosentit ovat niin korkeat. Katetuotto prosentit vaihtelevat tarkasteluvuosien aikana 93,3 %:n ja 83,8 %:n välillä. Vuosina 2011 ja 2012 on alhaisimmat katetuotto prosentit, jotka johtuvat muuttuvien kustannusten kasvusta kyseisinä vuosina. Taulukossa 12 on laskettuna yrityksen euromääräinen kriittinen piste ja varmuusmarginaali sekä varmuusmarginaaliprosentti.

Taulukko 12. Sataosaajat Osuuskunnan euromääräinen kriittinen piste ja varmuusmarginaali sekä varmuusmarginaaliprosentti vuosina 2010-2014

	2014	2013	2012	2011	2010
Kriittinen piste (€)	372 829,24	371 894,19	361 344,04	356 769,97	299 745,30
Varmuusmarginaali (€)	-19 044,12	-8 178,40	-8 871,40	-9 118,64	-15 754,63
Varmuusmarginaali (%)	-5,4 %	-2,2 %	-2,5 %	-2,6 %	-5,5 %

Taulukon kriittisen pisteen avulla voidaan nähdä, kuinka suuret Sataosaajat Osuuskunnan myyntituottojen tulisi vähintään olla, jotta sen tulos ei olisi tappiollinen. Kriittinen piste vaihtelee vuodesta 2010 vuoteen 2014 hieman alle 300 000 eurosta

noin 370 000 euroon. Suurin ero kriittisten pisteiden välillä on vuosina 2010 ja 2011, jolloin eroa on yli 50 000 euroa. Viiden vuoden sisällä kriittisen pisteen myynti on kasvanut merkittävästi eli yli 70 000 euroa. Katetuottolaskelman perusteella voidaan todeta todellisen myynnin kasvaneen hieman alle 70 000 euroa saman ajan sisällä eli samansuuntaisesti, mutta ei siltikään riittävästi.

Sataosaajat Osuuskunnan euromääräinen varmuusmarginaali on jokaisena tarkasteluvuotena negatiivinen. Varmuusmarginaali vaihtelee vuosien 2010–2014 aikana noin -8 200 eurosta noin -19 000 euroon. Näiden arvojen verran yrityksen olisi pitänyt lisätä myyntituottojaan, jotta se olisi päässyt tavoitteeseensa eli nollatulokseen. Varmuusmarginaalin negatiivisuutta lisää se, ettei katetuottolaskelmassa ole huomioitu mitään muita liiketoiminnasta saatuja tuloja. Vuosina 2011–2013 negatiivisen varmuusmarginaalin suuruus oli jonkin verran parantunut vuoden 2010 varmuusmarginaalista, mutta vuonna 2014 se oli taas yli kaksinkertainen edelliseen vuoteen verrattuna. Sataosaajat Osuuskunnan varmuusmarginaaliprosentit vaihtelevat -2,2 %:n ja -5,5 %:n välillä. Esimerkiksi vuonna 2014 varmuusmarginaaliprosentti oli -5,4 % eli yrityksen olisi pitänyt nostaa sen verran myyntituottojensa määrää päästäkseen nollatulokseen.

6.8 Kannattavuuden parantaminen lyhyellä tähtämellä

Kannattavuutta voidaan yrittää parantaa vaikuttamalla johonkin tai joihinkin kannattavuuteen vaikuttaneisiin tekijöihin, jotka koostuvat myynnin lisäämisestä, tuotevalikoiman muuttamisesta, hintojen nostamisesta, kustannusten karsimisesta sekä pääomien käytön tehostamisesta (Alhola & Lauslahti 2009, 72–73; Eklund & Kekkonen 2011, 85). Seuraavaksi tutkimuksessa käydään läpi jokaisen tekijän vaikutusta Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuuteen. Apuna käytetään herkkyysanalyysia, jossa muutetaan yhtä tekijää muiden tekijöiden pysyessä muuttumattomana, vaikka näin ei yleensä todellisuudessa olekaan (Neilimo & Uusi-Rauva 2012, 72).

Myynnin lisääminen on yksi keino lisätä yrityksen kannattavuutta lyhyellä aikavälillä. Sataosaajat Osuuskunta voisi lisätä myyntiään tehostamalla markkinointiaan tai muita myyntiin kohdistuvia toimenpiteitä, esimerkiksi kohdistamalla myyntiään uusille markkinoille tai suuntaamalla tehostettuja markkinointitoimia jollekin tietylle

kohderyhmälle. Tämä kuitenkin aiheuttaisi lisää kiinteitä kustannuksia, sillä markkinointikustannukset kasvaisivat entisestään. Pitäisi siis ottaa huomioon, riittääkö asiakkaiden kysyntää tarpeeksi yrityksen tarjoamille palveluille ja tulisivatko markkinointitoimenpiteet olemaan oikeassa suhteessa myynnin määrän kasvattamiseen. Myynnin lisääminen saattaa aiheuttaa kannattavuuden heikkenemistä entisestään, koska myyntimäärän kasvattaminen vaatii avuksi esimerkiksi tarjouskampanjoita tai alennuksia. Tällöin myyntimäärästä johtuvan katetuoton lisäyksen tulisi olla suurempi kuin hinnan alenemisesta seuraavan katetuoton pieneneminen. (Eklund & Kekkonen 2011, 87.)

Hinnan nostamisella voidaan vaikuttaa kannattavuuteen parantavasti, jos se ei vaikuta myyntimäärää laskevasti, johon se yleensä kyllä vaikuttaa. Kilpailutilanteella on suuri merkitys, siihen kannattaako hintoja nostaa. (Eklund & Kekkonen 2011, 88-89.) Sataosaajat Osuuskunta tarjoaa monien eri toimialojen palveluita ja hintojen nostamisen mahdollisuutta tulisikin miettiä jokaisen toimialan kohdalla erikseen kilpailutilanteen mukaisesti. Jos alalla on paljon tarjontaa, saavat asiakkaat samanlaiset palvelut jostain muualta halvemmalla (Eklund & Kekkonen 2011, 89). Kirjanpitäjä Minna Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) Sataosaajat Osuuskunnassa on jo nostettu hintoja kannattavuuden parantamiseksi. Tällöin tuloksessa on tavoiteltu nollatulosta. Hintojen nostaminen kannattavuuden parantamiseksi on hyvä keino, jos se ei vaikuta olennaisesti myyntimääriin. Jo pienellä hinnan nostamisella saadaan kuitenkin parannettua kannattavuutta jonkin verran.

Yritys ei pysty itse vaikuttamaan kaikkiin hintojen nostamista tai myynnin lisäämisestä aiheutuviin tekijöihin. Edellä mainittujen toimenpiteiden käyttömahdollisuudet ovat riippuvaisia markkinoiden käyttäytymisestä. (Eklund & Kekkonen 2011, 90.) Näin ollen Sataosaajat Osuuskunnan kannattaisi alkaa kannattavuuden parantaminen ensimmäiseksi kustannustensa karsimisesta. Kustannusten karsiminen käsittää muuttuvien sekä kiinteiden kustannusten karsinnan. Muuttuvien kustannusten karsinnalla Sataosaajat Osuuskunta ei saavuteta yhtä paljon hyötyä kannattavuutensa parantamiseksi, kuin mitä kiinteiden kustannusten karsimisella, sillä kiinteät kustannukset ovat monikertaisesti muuttuvia kustannuksia suuremmat. Muuttuvia kustannuksia Sataosaajat Osuuskunta voisi kuitenkin vähentää esimerkiksi neuvottelemalla ostoillemahdollisimman edulliset hinnat. Kiinteät kustannukset pyritään kattamaan osuus-

kunnalle jäävän kateosuuden perusteella työntekijöiden palkasta, kuten aiemmin on todettu haastateltavien kertomana. Kiinteiden kustannusten vähentäminen on kuitenkin tärkeä ja lähes välttämätön keino kannattavuuden parantamiseksi. Sataosaajat Osuuskunnan kiinteät kustannukset on kostettuna taulukkoon 13 havainnoimaan kiinteiden kulujen koostumusta.

Taulukko 13. Sataosaajat Osuuskunnan kiinteät kustannukset vuonna 2014 ja 2010

Kululaji	Vuosi	
	2014	2010
Palkat ja palkkiot	245 958,33	205 352,25
Eläkekulut	42 992,30	32 667,18
Muut henkilösivukulut	14 438,51	10 480,77
Sumu-poistot	610,51	2 096,01
Vuokrat	15 019,15	12 947,92
Matka- ja edustuskulut	9 803,14	4 169,74
Mainonta ja myynnin edistäminen	988,87	3 388,35
Käyttö ja ylläpitokulut	3 698,83	1 145,49
Muut liiketoiminnan kulut	9 984,09	7 402,88
Korkokulut ja muut rahoituskulut	27,18	90,56
Kiinteät kustannukset yhteensä	343 520,91	281 751,15

Taulukossa 13 on esitetty Sataosaajat Osuuskunnan kiinteät kustannukset vuonna 2014 sekä vertailun vuoksi taulukkoon on otettu mukaan myös vuosi 2010. Lähteenä siinä on käytetty Sataosaajat Osuuskunnan pidennettyä tuloslaskelmaa. Sataosaajat Osuuskunnan kiinteät kustannukset koostuvat henkilöstökustannuksista, poistoista, vuokrista (toimitilavuokrat ym.), matka- ja edustuskuluista (esimerkiksi kilometrikorvaukset), mainos- ja myynnin edistämiskustannuksista, käyttö- ja ylläpitokustannuksista (esimerkiksi atk-ohjelmien ylläpito), muista liiketoiminnan kuluista (sisältää muun muassa postikulut, puhelinkulut, erilaiset vakuutukset sekä konttoritarvikkeet) sekä korkokuluista ja muista rahoituskuluista.

Suurin osa Sataosaajat Osuuskunnan kiinteistä kuluista on kasvanut vuodesta 2010. Matka- ja edustuskulut sekä käyttö- ja ylläpitokulut ovat muuttuneet suuruudeltaan selkeimmin. Ne ovat jopa kaksin tai kolmikertaistuneet. Sataosaajat Osuuskunnan kiinteät kustannukset vaihtelevat vuosittain melko paljon, eikä niissä ole nähtävissä kiinteille kuluille tyypillisiä hyppäyksiä. Huomattavia eroja kuluerien välillä osuuskunnan pidennettyä tuloslaskelmaa tutkiessa on nähtävissä esimerkiksi henkilökun-

nan koulutuksessa. Kun se vuonna 2010 on hieman alle 200 euroa, niin vuonna 2014 se on jo yli 1500 euroa. Lisääntynyt henkilökunnan kouluttautuminen lisää varmasti myös muita matkakustannusten määriä. Esimerkiksi matkaliput, taksi ym. kulut ovat olleet vuonna 2011 alimmillaan hieman yli 100 euroa, kun taas vuonna 2014 ne olivat yli 1 000 euroa. Myös esimerkiksi postikulut ovat lähes kolminkertaistuneet. Ne olivat vuonna 2010 tuhannen euron luokkaa ja vuonna 2014 ne olivat jo yli 2700 euroa.

Suurin osa Sataosaajat Osuuskunnan kiinteistä kuluista on sen henkilöstökuluja ja ne ovat mittasuhteiltaan merkittäviä myös liikevaihtoon verrattuna. Kirjanpitäjä Minna Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) kaikki henkilöstökulut on laitettu kiinteisiin kustannuksiin, koska koko Sataosaajat Osuuskunnan liiketoimintamalli perustuu sellaiseen käytäntöön, jossa palkkoja maksetaan saatujen työtilausten mukaan. Hänen mukaansa sellaiset palkat voitaisiin laittaa muuttuviin kustannuksiin, joissa olisi kysymys esimerkiksi jostain yksittäisestä projektista ja siihen kuuluvista kuluista. Lisäksi hänen mukaansa palkkojen jakamista muuttuviin ja kiinteisiin palkkoihin pidetään vanhanaikaisena.

Henkilöstökuluja voi olla vaikea tai epätarkoituksenmukaista lähteä karsimaan, koska osuuskunnan työntekijöiden tekemät työt kasvattavat yrityksen liikevaihtoa. Lisäksi heidän palkkansa on huomioituna asiakkaan laskutuksessa, josta osuuskunta ottaa oman osansa kiinteiden kulujen kattamiseen. Kiinteiden kustannusten karsimiseksi tulee yrityksen käydä läpi, hoidetaanko yrityksen hallinto tarpeeksi tehokkaasti. Lisäksi tulee puntaroida tilakysymykset eli esimerkiksi ovatko tämän hetkiset tilavuokrat sopivan suuruiset vai löytyisikö vastaavanlaisia tiloja edullisemmalla toisesta paikasta. Yrityksen vakuutukset tulee myös kilpailuttaa väliajoin ja miettiä niiden tarpeellisuutta. Puhelinoperaattorit tulee myös kilpailuttaa aika ajoin, jolloin voidaan säästää puhelinkuluissa. Kiinteiden kustannusten osalta yrityksen tulisi pohtia, mitkä kulut ovat sille välttämättömiä, ja missä asioissa voitaisiin säästää joko karsimalla niitä pois tai hoitamalla ne jollakin edullisemmalla tavalla.

Tuotevalikoimien muuttamisella voidaan saada myös kannattavuutta parannettua, mutta ainoastaan tätä keinoa käyttämällä Sataosaajat Osuuskunta ei saavuta parempaa kannattavuutta. Sitä voidaan käyttää muiden keinojen lisänä. Yritys voisi poistaa

tarjonnastaan vähemmän kannattavia palveluita ja keskittyä paremmin kannattaviin palveluihin. Tämän toimenpiteen käyttäminen vaatisi kuitenkin ensiksi laskelmia osuuskunnan jäsenten tarjoamien palveluiden kannattavuuksista.

Sataosaajat Osuuskunta voisi parantaa kannattavuuttaan tehostamalla pääomien käyttöönsä, mutta ainoastaan sen avulla ei kannattavuutta saada parannettua tarpeeksi. Sitä voitaisiin käyttää myös muiden keinojen lisänä. Pääomien käytön tehostamisella tarkoitetaan muun muassa myyntisaamisten ja ostovelkojen maksuaikojen sekä varaston kiertonopeuden tarkastelua (Alhola & Lauslahti 2009, 73). Sataosaajat Osuuskunnan ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoaajat laskettiin vuosilta 2010-2014. Vaihtomaisuuden kiertoaikoja tai -nopeuksia ei laskettu lainkaan, sillä osuuskunnan taseen vaihto-omaisuuksien arvot ovat suuruudeltaan niin pieniä. Taseen pieni vaihtomaisuuden määrä johtuu yrityksen tarjonnan koostumisesta lähes ainoastaan palveluista. Yrityksen varastoihin ei sitoudu tämän ansiosta kovinkaan paljon käyttöpääomaa (Kallunki 2014, 128). Taulukossa 14 on kuvattuna myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaajat vuosina 2010-2014.

Taulukko 14. Sataosaajat Osuuskunnan ostovelkojen ja myyntisaamisten kiertoaajat vuosina 2010-2014

Tilikausi	2014	2013	2012	2011	2010
Ostovelkojen kiertoaika (pv)	9	28	17	21	2
Myyntisaamisten kiertoaika (pv)	22	21	27	30	29

Yrityksen ostovelkojen kiertoaajan tulisi olla mahdollisimman suuri, jolloin se voisi rahoittaa toimintaansa korottomilla ostovelkoilla ja myyntisaamisten kiertoaajan tulisi taas olla mahdollisimman pieni, jolloin se saisi rahat heti käyttöönsä (Kallunki 2014, 128-129). Sataosaajat Osuuskunnan myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaikojen suhteen tilanne näyttäisi olevan melkein päinvastainen. Ostovelkojen kiertoaajat vaihtelevat vuosien 2010-2014 aikana 2 ja 28 päivän välillä. Esimerkiksi vuonna 2014 yritys maksoi ostolaskunsa keskimäärin yhdeksän päivän sisällä ostotapahtumasta. Sataosaajat Osuuskunnan likviditeetti on ollut hyvä koko tarkastelujakson ajan ja sillä on osaltaan vaikutusta ostovelkojen maksutahtiin. Kirjanpitäjä Minnan Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) ostolaskut maksetaan laskun eräpäivänä. Hänen mukaansa laskuja maksettaessa maksupäiväksi asetetaan eräpäivä. Laskut maksetaan aina ajallaan, eikä ostovelkojen maksamisen suhteen ole parannet-

tavaa, vaan yritys hyödyntää ostovelkojen korottoman maksuajan toimintansa rahoittamiseksi.

Myyntisaamisten kiertoajat vaihtelevat tarkastelujaksolla 21 ja 30 päivän välillä. Esimerkiksi vuonna 2014 yritys sai rahansa asiakkailta itselleen 22 päivän kuluttua myyntitapahtumasta. Kirjanpitäjä Minnan Seessalon mukaan (henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015) Sataosaajat Osuuskunnalla normaalisti maksuehtoina 10 pv netto, mutta tarvittaessa asiakkaille annetaan enemmän maksuaikaa. Lisäksi hänen mukaansa asiakkaat eivät aina maksa eräpäivänä. Myyntisaamisten kiertoajat ja niiden maksuehdot eivät täsmää, vaan kiertoajat ovat niihin suhteutettuna kaksinkertaiset. Osuuskunnan tulisi miettiä, miten se voisi lyhentää tätä aikaa vastaamaan enemmän maksuehtoja. Se voisi mahdollisesti esimerkiksi tehostaa perintätoimiaan.

Haastateltavien mukaan kannattavuuden parantamiseksi on jo tehty toimenpiteitä ja niiden avulla kannattavuus on saatu taas linjaan. Näitä toimenpiteitä kannattavuuden parantamiseksi he mainitsevat esimerkiksi aktiivisemmän jäsenhankinnan, jonka avulla on saatu liikevaihtoa kasvatettua sekä kateprosentin nostamisen. Heidän mukaansa osuuskunnassa on lisäksi tehty kulujen karsintaa sekä keskitytty tärkeisiin asioihin. Tällä hetkellä haastateltavat pitävät kannattavuutta oikeansuuntaisena.

Taulukossa 15 tarkastellaan herkkyysanalyysin avulla eri tulostekijöiden vaikutusta Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuuteen. Herkkyysanalyysissä tarkastellaan hinnan nostamisen sekä muuttuvien ja kiinteiden kustannusten alenemisen vaikutusta yrityksen kannattavuuteen. Herkkyysanalyysissä ei ole mahdollista tarkastella myyntimäärän lisäyksen sekä tuotevalikoimien muuttamisen vaikutusta kannattavuuteen, sillä Sataosaajat Osuuskunnassa on mukana monia eri aloja, jotka tarjoavat vielä erilaisia palveluita. Laskelman luomiseksi olisi tarvittu tietoa tarjottavien palveluiden myyntihinnoista sekä myyntimääristä.

Taulukko 15. Sataosaajat Osuuskunnan herkkyyksianalyysi

	Lähtötilanne	Hinta + 10%	Muuttuvat kust. - 10%	Kiinteät kust. - 10%
Tuotot	353 785,12	389163,63	353 785,12	353 785,12
- Muuttuvat kustannukset	27 811,26	27 811,26	25 030,13	27 811,26
= Katetuotto	325 973,86	361 352,37	328 754,99	325 973,86
-Kiinteät kustannukset	343 520,91	343 520,91	343 520,91	309 168,82
= Tulos	-17 547,05	17 831,46	-14 765,92	16 805,04
Katetuottoprosentti	92,1 %	92,9 %	92,9 %	92,1 %
Kriittinen piste (€)	372 829,24	369 959,78	369 675,26	335 546,32
Varmuusmarginaali (€)	-19 044,12	19 203,85	-15 890,14	18 238,80
Varmuusmarginaali (%)	-5,4 %	4,9 %	-4,5 %	5,2 %

Herkkyyksianalyysissä tarkastellaan ensimmäiseksi hintojen nostamisen vaikutusta kannattavuuteen ja katetuottolaskennan tunnuslukuihin. Esimerkissä hintoja nostetaan 10 %:lla muiden tekijöiden pysyessä ennallaan. Tässä tapauksessa ei oteta huomioon lainkaan mahdollista myyntimäärän laskua. Myyntituottojen määrä kasvaisi reilusta 350 000 eurosta noin 390 000 euroon, jos hintoja nostettaisiin 10 prosentilla. Katetuotto paransi tämän myötä myynnin lisäyksen verran eli yli 35 000 euroa. Katetuottoprosentissa ei tapahtuisi paljon muutosta, se vain hieman paransi. Sataosaajat Osuuskunnan tulos paransi noin 17 500 euron tappiosta noin 17 800 euron voittoon. Herkkyyksianalyysin perusteella myyntihintojen korottaminen 10 prosentilla parantaisi kannattavuutta eniten, jos ei otettaisi huomioon hintajoustoa eli myynnin laskua hintojen nousun seurauksena. Varmuusmarginaaliksi tulisi noin 19 000 euroa, joten sen verran myyntihintojen korotuksella on varaa laskea myyntiä.

Taulukossa 16 on tarkasteltu, kuinka suuri hintojen nousun tulisi olla, jotta päästäisiin nollatulokseen. Laskelmassa ei ole huomioitu mahdollista myynnin laskua hintojen nousun seurauksena.

Taulukko 16. Laskelma nollatulokseen pääsemiseksi hintojen noston avulla

	Hinnan nousu
Tuotot	371 332,17
- Muuttuvat kustannukset	27 811,26
= Katetuotto	343 520,91
-Kiinteät kustannukset	343 520,91
= Tulos	0,00

Katetuoton tulisi olla kiinteiden kustannusten kanssa samansuuruinen, jotta päästäisiin nollatulokseen. Muuttuvat kustannukset pysyvät laskelmassa ennallaan, joten myyntituottojen tulisi nousta hintojen nostamisen avulla reiluun 371 000 euroon. Sataosaajat Osuuskunnan tulisi laskelman mukaan nostaa hintojaan viidellä prosentilla ($371\,332,17\text{€} - 353\,785,12\text{€} / 353\,785,12\text{€}$), jotta tulokseksi muodostuisi nolla.

Herkkyysanalyysin avulla tarkastellaan myös, mitä tapahtuu yrityksen kannattavuudelle, jos muuttuvat kustannukset saataisiin pienemmään kymmenen prosenttia. Herkkyysanalyysissä myyntituottojen ja kiinteiden kustannusten oletetaan pysyvän ennallaan, vaikka näin ei todellisuudessa olisikaan. Muuttuvien kustannusten vähenemisellä on vaikutusta sekä katetuottoon että yrityksen tulokseen. Tulos paransi muuttuvien kustannusten vähenemisen seurauksena vain vähän alle 3 000 euroa, jolloin se olisi vielä tappiollinen noin 14 700 euroa. Katetuotto prosentti paransi muuttuvien kustannusten vähenemisen avulla samalla lailla kuin hintojen nousun avulla eli hyvin vähäisesti. Kriittinen piste olisi tässä tapauksessa noin 369 700 eli myyntituottoja tulisi lisätä lähes 16 000 euroa, jotta päästäisiin edes nollatulokseen. Herkkyysanalyysin perusteella Sataosaajat Osuuskunnan ei kannata keskittyä muuttuvien kustannusten vähentämiseen. Tämä oli kuitenkin jo tiedettävissä kulurakenteen perusteella, sillä muuttuvien kustannusten määrä on niin vähäinen liikevaihtoon verrattuna.

Lisäksi herkkyysanalyysissä tarkastellaan kiinteiden kustannusten 10 %:n vaikutusta Sataosaajat Osuuskunnan kannattavuuteen. Tässä tapauksessa myyntituotot ja muuttuvat kustannukset pysyvät ennallaan, joten katetuotossakaan ei tapahdu muutosta. Tästä johtuen katetuotto prosenttikin on siis sama kuin lähtötilanteessa eli 92,9 %. Kiinteiden kustannusten väheneminen kymmenellä prosentilla tarkoittaisi euromääräisesti lähes 35 000 euron säästöä kuluissa. Tällaista säästösummaa kiinteissä kustannuksissa voi olla kuitenkin hyvin vaikea alkaa toteuttamaan. Yrityksen tulokseksi muodostuisi noin 16 800 euroa. Kriittisen pisteen myynti olisi noin 335 500 euroa. Varmuusmarginaali olisi taas noin 18 200 euroa eli tämän verran myyntituottojen on varaa vähentyä ennen kuin tuloksesta tulee negatiivinen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön aiheena oli yrityksen taloudellinen menestyminen ja erityisesti kannattavuus. Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella Sataosaajat Osuuskunnan taloudellista menestymistä sekä löytää keinoja kannattavuuden parantamiseen.

Tutkimus toteutettiin hyödyntämällä Sataosaajat Osuuskunnan virallista tuloslaskelmaa ja tasetta, joiden avulla saatiin muodostettua yritykselle tilinpäätösanalyysi. Sen avulla tuotettiin tietoa yrityksen taloudellisesta tilanteesta ja sen kehittymisestä vuosien 2010-2014 välisenä aikana. Pidennettyä tuloslaskelmaa hyödynnettiin kannattavuuden analysoinnissa sekä siihen liittyvissä laskelmissa, joista saatiin muodostettua muun muassa katetuottolaskelma sekä herkkyysanalyysi. Katetuottolaskennan saatiin selville esimerkiksi, minkälaisia toimenpiteitä yrityksen kannattaisi käyttää kannattavuutensa parantamiseksi. Lisäksi apuna tutkimuksessa käytettiin teemahaastattelua sekä tarkentavia kysymyksiä esitettiin osuuskunnan kirjanpitäjälle. Haastatteluiden avulla saatiin monipuolinen käsitys yrityksen toiminnasta sekä taloudelliseen tilaan vaikuttaneista tekijöistä. Opinnäytetyön tutkimus- ja teoriaosuuksien perusteella on mahdollista saada hyvä kuva siitä, miten yrityksen taloudellista tilaa voidaan analysoida ja kannattavuutta parantaa lyhyellä tähtäimellä. Sataosaajat Osuuskunta voi hyödyntää opinnäytetyön tutkimustuloksia taloudellisen tilansa, erityisesti kannattavuutensa, parantamiseksi. Opinnäytetyötä on mahdollista hyödyntää myöhemmin samantyyppisen tutkimuksen tekemiseen Sataosaajat Osuuskunnalle tai jollekin muulle yritykselle.

Tutkimuksen perusteella voitiin todeta kannattavuuden olleen heikko vuosina 2010–2014. Yrityksen euromääräinen liiketulos oli erityisesti vuosina 2010 ja 2014 melko runsaastikin tappiollinen, mikä kertoo liiketoiminnan operatiivisista vaikeuksista. Sataosaajat Osuuskunnan tulee jatkossa kiinnittää huomiota toiminnan kannalta merkittävimpiin kulueriin, eikä päästää niitä kasvamaan liian suuriksi. Erityisesti henkilöstökulujen määrää tulee tarkkailla jatkuvasti, sillä vuosina 2010 ja 2014 ne olivat liian suuret liikevaihtoon suhteutettuna. Kulujen määrän tulisi kasvaa liikevaihdon kanssa samassa tahdissa, kun nyt oli huomattavissa, että kulut olivat kasvaneet liikevaihtoa nopeammassa tahdissa. Yrityksen tulisi huolehtia jatkossa, että liikevaihto

jatkaisi tasaista kasvua, jotta yrityksen kasvavat kulut saataisiin katettua ja rahoitusrakenne pysyisi terveenä.

Tutkimuksessa käytettyjen tunnuslukujen perusteella ilmeni, että Sataosaajat Osuuskunnan maksuvalmius ja vakavaraisuus olivat hyvässä kunnossa tappiollisista vuosista huolimatta. Syynä hyvään omavaraisuuteen tappioista huolimatta pidettiin yrityksen vanhaa voittovarallisuutta, jota sille oli kertynyt runsaasti aikaisemmilta vuosilta. Omat varat olivat toimineet puskurina tappioita vastaan ja sen takia vapaa oma pääoma olikin vähentynyt huolestuttavan paljon lyhyen ajan sisällä.

Katetuottolaskennan perusteella selvisi, että Sataosaajat Osuuskunnan kannattaisi ryhtyä parantamaan kannattavuuttaan ensisijaisesti hintojen nostamisen ja kiinteiden kulujen vähentämisen avulla. Lisäksi herkkyyksianalyysin perusteella ilmeni, että hintojen nostaminen olisi muita tapoja tehokkaampi. Esimerkiksi hintojen nostaminen viidellä prosentilla tuottaisi yritykselle nollatuloksen, mikäli muut tulostekijät pysyisivät ennallaan, eikä hintojen nousu vaikuttaisi myyntiä laskevasti. Kiinteiden kustannusten vähentämien kymmenellä prosentilla ei olisi realistista, mutta ei silti tarpeellistakaan. Pienempikin kiinteiden kustannusten karsiminen riittäisi parantamaan kannattavuutta nollassa. Pääomien käytössä olisi tehostamisen varaa ja sitä olisi mahdollista parantaa esimerkiksi tehostamalla perintää, jotta myyntisaamisten kieroajat saataisiin paranemaan nykyisestä.

Sataosaajat Osuuskunnan johdon tulisi jatkossa tarkkailla erityisesti yrityksen kannattavuuden tilannetta, jotta yritystoiminta voisi jatkua tulevaisuudessa. Tappiollisten vuosien jatkuminen syö aina lisää yrityksen omaa varallisuutta ja pitkään jatkuneet tappiolliset vuodet vaarantavat yrityksen liiketoiminnan jatkuvuuden. Tällä hetkellä Sataosaajat Osuuskunnalla on hyvät mahdollisuudet jatkaa liiketoimintaansa tappiollisten vuosien jälkeenkin vanhan voittovarallisuutensa avulla, joka on myös ylläpitänyt sen hyvää vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta.

LÄHTEET

Alhola, K. & Lauslahti, S. 2009. Laskentatoimi ja kannattavuuden hallinta. 1.-6. painos. Helsinki: WSOY.

Balance Consultingin www-sivut. Viitattu 1.7.2015, 3.7.2015, 29.7.2015, 30.7.2015, 31.7.2015, 15.10.2015, 4.11.2015 ja 9.11.2015. <http://www.balanceconsulting.fi>

E-conomicin www-sivut 2015. Viitattu 17.9.2015 ja 15.10.2015. www.e-conomic.fi

Eklund, I. & Kekkonen, H. 2011. Toiminnan kannattavuus. Helsinki: WSOY.

Eklund, I. & Kekkonen, H. 2014. Kannattavuuslaskenta ja hinnoittelu. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Eskola, A. & Mäntysaari, A. 2006. Menestys: Kannattavuuden hallinnan perusteet. Keuruu: Otava.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. osin uud. p. Keuruu: Tammi.

Holopainen, T. & Lehto, J. 2010. Osuuskunnan perustajan opas. 3. uud. p. Rauma: Pellervo.

Ikäheimo, S., Laitinen, E., Laitinen, T. & Puttonen, V. 2011. Laskentatoimi ja rahoitus. Vaasa: Vaasan yritysinformaatio Oy.

Immonen, R. 2015. Osuuskunnan varojenjaon uudistunut verokohtelu. Asianajotoimisto Lukander Ruohola HTO Oy. Viitattu 24.8.2015. <http://www.lrhto.fi/artikkelit/uusimmat-artikkelit/osuuskunnan-varojenjaon-uudistunut-verokohtelu/>

Jyrkkiö, E. & Riistama, V. 2004. Laskentatoimi päätöksenteon apuna. 18. Uud. p. Porvoo: WSOY.

Kallunki, J. 2014. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Talentum.

Kallunki, J. & Kytönen, E. 2007. Uusi tilinpäätösanalyysi. 6. Painos. Helsinki: Talentum.

Kotisalo, Y. 2002. Osuuskunnan tilinpäätös ja sen lukeminen. Osuustoiminta-lehti 6/2002. Viitattu 18.9.2015. <http://www.pellervo.fi/otlehti/uotneuvonta/tilinpaatos.htm#top>

Kotro, M. 2007. Yrityksen kannattavuus ja rahoitus: aloittavan ja pk-yrityksen näkökulma. Helsinki: Edita.

Minilexin www-sivut. Viitattu 15.9.2015. www.minilex.fi

- Moilanen, H., Peltokoski, J., Pirkkalainen, J. & Toivanen, T. 2014. Uusi osuuskunta: tekijöiden liike. Helsinki: Into.
- Mäenpää, K. 2015. Tulos syntyy teoista: Liiketalous tutuksi. Helsinki: Suomen Liikekirjat.
- Mähönen, J. & Villa, S. 2014. Osuuskunta. 2. uud. p. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2004. Tilinpäätösanalyysi. 2. tark. p. Helsinki: Edita.
- Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2012. Johdon laskentatoimi. 6.-11. p. Helsinki: Edita.
- Laurinkari, J. 2004. Osuustoiminta: Utopiasta kansainvälisen yrittämisen muodoksi. Kuopio: Pellervo.
- Laitinen, E. & Laitinen, T. 2014. Yrityksen maksukyky: arviointi ja ennakointi. Helsinki: KHT-Media.
- Lojander, T. & Suonpää, J. 2004. Firma: käytännön yritystoiminta. Keuruu: Otava.
- Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2009. Kehittämistyön menetelmät: uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Osakeyhtiölaki 2006. L 21.7.2006/624.
- Osuuskuntalaki 2013. L 14.6.2013/421.
- Pellervo-Seura ry:n www-sivut. Viitattu 24.8.2015. www.pellervo.fi
- Salmi, I. 2012. Mitä tilinpäätös kertoo?. 8. painos. Helsinki: Edita.
- Sataosaajien www-sivut. Viitattu 13.7.2015. <http://www.sataosaajat.fi>
- Seessalo, M. 2015. Kirjanpitäjä, Sataosaajat Osuuskunta. Pori. Henkilökohtainen tiedonanto 7.10.2015
- Stenbacka, J., Mäkinen, I. & Söderström, T. 2004. Kannattavuuden avaimet. 1.-2. p. Helsinki: WSOY.
- Suomala, P. Manninen, O. & Lyly-Yrjänäinen, J. 2011. Laskentatoimi johtamisen tukena. Helsinki: Edita.
- Suomala, P. & Paranko J. 2008. Hyvä kannattavuus vaatii kustannustietoisuutta. Talouselämä. Viitattu 30.9.2015.
<http://www.talouselama.fi/minavaitan/hyva+kannattavuus+vaatii+kustannustietoisuutta/a2086406>
- Suomen yrittäjien www-sivut. Viitattu 6.7.2015. <http://www.yrittajat.fi>
- Taloussanomien www-sivut. Viitattu 24.8.2015 ja 19.10.2015.
<http://www.taloussanomat.fi>

Taloustieto Oy:n www-sivut. Viitattu 24.8.2015 ja 30.9.2015.
<http://www.taloustieto.fi>

Tomperi, S. 2013. Yrityksen taloushallinto 3: Kannattavuus ja kustannuslaskenta. 8. uud. p. Porvoo: Edita.

Yritystutkimus ry. 2011. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 9. korjattu laitos. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Viitala, R. & Jylhä, E. 2013. Liiketoimintaosaaminen: Menestyvän yritystoiminnan perusta. 6. uud. p. Porvoo: Edita.

HAASTATTELUKYSYMYKSET SATAOSAAJAT OSUUSKUNTA

Osuuskunnan talouden järjestäminen

1. Miten Sataosaajien kirjanpito, laskutus, palkanmaksu ja muu talouden hoitaminen on järjestetty?
2. Millä tavalla työntekijöiden palkka muodostuu? Millainen osuus jää osuuskunnalle yhteisten kulujen kattamiseen?
3. Millaiset osuuskunnan taloudelliset tavoitteet ovat?
4. Miten osuuskunnan ylijäämä käytetään? Miten katetaan alijäämä?
5. Mitä laskelmia osuuskunnassa tehdään talouteen liittyen?
6. Onko osuuskunnassa tehty mitään toimenpiteitä taloudellisen tilan (esimerkiksi kannattavuuden) parantamiseksi? Millaisia?

Kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja kasvu

1. Miten talouden eri osa-alueita (kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius ja kasvu) seurataan?
 - Onko seuranta esim. kuukausittaista?
 - Kuinka tärkeänä seuranta pidetään?
 - Millaisia budjetteja osuuskunnan käytössä on? Mille ajanjaksolle budjetit laaditaan?
2. Mitä talouden osa-aluetta pidetään tärkeimpänä?
 - Mitä osa-aluetta seurataan eniten?

3. Mitä tunnuslukuja talouden eri osa-alueiden mittaamiseen on käytössä?
 - Onko niille määritelty omia tavoitearvoja?

Kannattavuus

1. Miten kannattavuutta seurataan tällä hetkellä?
2. Onko käytössä esimerkiksi kannattavuusbudjetteja, -laskelmia?
3. Mitä raportteja kannattavuuteen liittyen tehdään?
4. Millainen kannattavuustavoite on? (esimerkiksi nollatulos?)
5. Miten kuvailisitte osuuskunnan kannattavuutta tällä hetkellä?
6. Kannattavuuden mittaaminen
 - Pidätkö kannattavuuden mittaamista tärkeänä?
 - Mitä tunnuslukua käytetään (tärkein)?
 - Kuinka usein kannattavuutta mitataan?

Yritystutkimus ry:n oikaistun kululajikohtaisen tuloslaskelman kaava

LIIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot		+	_____
-----------------------------------	--	---	-------

LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ

Aine- ja tarvikekäyttö	+	_____	
Ulkopuoliset palvelut	+	_____	
Henkilöstökulut	+	_____	
Laskennallinen palkkakorjaus	+	_____	
Liiketoiminnan muut kulut	+	_____	
Valmisteveraston lisäys/vähennys	+/-	_____	- _____

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot		-	_____
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä		-	_____
Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset		-	_____

LIIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista		+	_____
Muut korko- ja rahoitustuotot		+	_____
Korkokulut ja muut rahoituskulut		-	_____
Kurssierot		+/-	_____
Sijoitusten ja rahoitusarvopapereiden arvonalentumiset		-	_____
Välittömät verot		-	_____

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot		+	_____
Satunnaiset kulut		-	_____

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/ vähennys		-/+	_____
Vapaaehtoisten varausten lisäys/ vähennys		-/+	_____
Laskennallinen palkkakorjaus		+	_____
Käyvän arvon muutokset		+/-	_____
Muut tuloksen oikaisut		+/-	_____

TILIKAUDEN TULOS

Yritystutkimus ry:n taseen oikaisukaava

PYSYVÄT VASTAAVAT

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet
Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet
Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset
Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä

Leasingomaisuus

VAIHTUVAT VASTAAVAT

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus
Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä

Rahat ja rahoitusarvopaperit

Vastaavaa yhteensä

OMA PÄÄOMA

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi, vara- ja arvonorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot
Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat
Taseen oma pääoma yhteensä
Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset
Poistoero ja varaukset yhteensä
Oman pääoman oikaisu
Oikaistu oma pääoma yhteensä

VIERAS PÄÄOMA

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä

Laskennallinen verovelka

Pakolliset varaukset
Leasingvastuut

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä
Oikaistu vieras pääoma yhteensä

Vastattavaa yhteensä